

Hetedik évi folyam.

Pest, aprilis 29-én 1860.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében egy és fél iven jelenik meg. — Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai úton külön a Vasárnapi Ujságra félévre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. uj pénzben. — A Vasárnapi Ujság a Magyar Sajtóval együtt (a Politikai Ujdonságok nélkül) félévre 10 ft., évnegyedre 5 ft. uj pénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó.

Lónyay Menyhért.

(Szül. 1822. jan. 6.)

Mig egy részről könnyelt szemekkel nézzük a pusztitást, melyet a halál jeleseink sorában a lefolyt évtized alatt tett s vérző szívvel gondolunk a veszteségre, melyet fájdalomunk nagy voltában pótolhatatlannak hiszünk: addig sovároghva jár körül pillanatunk az életben maradtak, az újabb nemzedék sorai között, reményt és vigasztalást keresendő. Nyiltan ki merjük mondani: bár mélyen érezzük a veszteségek óriási súlyát, de van okunk bizni a jövőben! — Az értelmiség, a tapasztalások által megszilárdult életbölcse ség, s a hazaszeretet öntudatos melegsége talán egyik korszakban sem volt oly általános, oly foku, mint azt napjainkban tapasztaljuk, s ily alapon a hiányok betöltése, a kinövészek eltávolítása talán könnyebb munkába kerülend a mult idők szellemi, anyagi küzdelmeinél. — Veszteségeink nagyok, kétszeresek. Veszteségünk nem csak az, hogy sorba látuk kidülni a haza kertjének legéltetőbb, leglombdusabb, leggyümölcsözőbb fáit, de szintoly nagy mértékben fáj az is, hogy a kertre magára borongós idők jártak, az ápoló kezek eltűntek, s a magára hagyott téren sokat ígérő, de rendezetlen sarjadék nőtt fel, mely egymást akadályozza inkább a fejlődésben, és kivész, mielőtt haszonvehetővé válhatott volna. De aza nap, a munkás, önálló és nyilvános közélet amaz éltető napja, melynek sugarait — hála legyen érte a Gondviselésnek! — a közel jövő homályában ismét derengeni látjuk, kétségkívül fel fogja ébreszteni itt is az alvó csirákat, kellő irányba igazítani a hajtásokat, s oly növényekké érlelni, melyek áldást hozzanak egész környezetükre. E szép reményekkel eltelve keressük fel

ama jeleseinket, kiknek látása vigaszt csepegtet lelkeinkbe. — Egy férfiival állanak ma szemközt olvasóink, ki, egy időre megszünt nyilvános életünk ifjabb nemzedéke közé tartozott, ki — bár akkor is már kitünő szerep jutott neki — az alkotmányosság, a nyilvános közélet küzdterén fejlődött azzá, a mit most benne országiszerte tisztelünk. Ha közéletünk a szépen indult pályán tovább fejlődhetik, ha a tehetségek számára hazánkban még egyéb menedék is marad, mint egyedül az irodalom — melyre nem mindenki bir alkalommal, hivatással — : akkor bizonyosan sok nevet említ

már a haza tisztelettel, melyeket most talán csak legközelebb környezetök ismer és becsül. A nyilvános élet iskolája az, melynek termei az újabb nemzedék előtt zárva valának, s melynek mulasztásait utánpótolni közös kötelességünk.

Lónyay Menyhért neve már 1848. előtt igen jó hangzásu volt a hazában. A több jeles hazafit felmutatni képes Lónyay-nemzetség ezen tagja 1822-ben született, s miután iskolai pályáját bevégezve, 1839-ben jogtudor lett a pesti egyetemnél (mely rangot akkor ifjaink közül igen kevesen keresték), 1841-ben részt kezdte venni Bereg- és Szabolcs megye közgyűlési tanácskozásáiban. Ez volt azon tér, hol a tanulmányának és tehetségnek s a hazafiai akaratnak alkalom nyilt, magát nem csak bemutatni, hanem a folytonos szellemi küzdelemben ki is képzenie. — Lónyay Menyhért jeles készsége s a mellett mérsékelt szelleme csakhamar kitűnt, s ennek köszönhető, hogy Bereg megye márc. 1845-ban egyhangulag országgyűlési követévé választá.

LÓNYAY MENYHÉRT.

éves ifju egyik legszorgalmasabb, leghasznavehetőbb tagja lett az országgyűlésnek s az akkori hírlapok országgyűlési tudósításaiban gyakran lehetett olvasni nem ugyan nevét, — mert az akkori censura különösségei közé tartozott, hogy az országgyűlési szónokokat a hírlapi tudósításokban névszerint megnevezni nem volt szabad —, de annál gyakrabban találkozunk e körülírással: „az alsóház legifjabb tagja“, melyről mindenki tudta, hogy Lónyay Menyhérről van szó. Neki és kedvencz nemzetgazdasági tanulmányainak ez országgyűlésen szép tér nyílt. Ez országgyűlés volt az, mely először fordította rendszeres figyelmet a haza anyagi érdekeire. E célra egy bizottmányt neveztek ki „kereskedelmi választmány“ név alatt. A munkálat, melyet e bizottmány készített, a hon összes anyagi érdekeit felölelte; s e munkálat egy részét az ifju Lónyay szerkeszté. Részt vön az ugynevezett „pénzügyi országos választmány“ban is, mely 1844-ben, ugyanezen országgyűlésben gróf Széchenyi István indítványára neveztetett ki. Ez országos választmány egyik osztálya szintén Lónyayra bízta a tollvitelt.

Ez országgyűlés befejezése után ismeretei szaporítása végett Lónyay Menyhért külföldön tett hosszabb utazást s bejárta Európa miveltebb országait. Visszatértekor jelent meg (1847.) egy nagyobb nemzetgazdasági munkája ily címmel: „*Hazánk anyagi érdekeiről*“, mely irodalmunk ez ágában igen nagy hézagot pótol s főleg a közlekedési eszközök (kő- és vasutak, csatornák stb.) oly terjedelemben tárgyalta benne, hogy a munka egész kis könyvtárt pótol vala, ha egészen megjelenhetik. Azonban 1848-ban, midőn a munka utolsó része volt sajtó alatt, az események rögtön oly fordulatot adtak a békés uton fejlődött közügyeknek, hogy a szerző a munka kiadását feleslegesnek találta. De azért irói munkássága nem szűnt meg; valamint azelőtt, ugy most is tért talált a hírlapokban; különösen az ellenzék fő közlönyének, a „Pesti Hírlap“nak, Szalay és Csengery szerkesztése alatt, folyvást egyik szakértő munkatársa volt.

1847-ben Beregmegye ismét egyhangulag követévé választá, hol ismét szorgalmasan irt, dolgozott s vett részt a közügyek tárgyalásában. Az urbéri kárpótlásról szóló törvény utolsó §-a különösen az ő műve, mely azt rendeli, hogy míg az állam az eltörölt urbériségeért kárpótlást nem ad, a tőkék felmondhatók ne legyenek. Hány magyar család köszöni e törvénynek fenmaradását s ki ne látná, hogy főleg e §-ban volt a kárpótlás biztosítéka!

Midőn a második magyar felelős miniszterium (1848) megalakult, Lónyay ismert szaktani jártasságánál fogva, a pénzügyi osztályban államtitkárrá neveztetett; tagja volt a pesti képviselőháznak is. Ekkor irta „*Pénzügyi leveleit*“, melyekben az akkori pénzügyi terveket bírálta. — A világsi fegyverletétel után Lónyay is azok között volt, kik menekültek. Egy ideig Párisban időzött; 1850-ben azonban visszatért s követtársaival együtt ő is amnesztiában részesült. Ezután jószágain elvonulva sokáig csupán a gazdaságnak élt, s valamint azelőtt a nemzetgazdasági elméleti, irodalmi téren, szintoly értelmesnek s tanultnak mutatkozott most a magángazdaság gyakorlati mezején.

Azonban a közélet éltető levegőjén megizmosodott férfiúnak elvonultságban élni sokáig nem lehetett. A haza ügyei előhívták magányából, hogy tudományával s tapasztalásával — azon téren, mely még fenmaradt — támogassa, fejlessze azokat. Közreható működésének legszebb részletei ezután vevék kezdetüket. Az általa felkarolt tárgyak között volt mindenekelőtt a *Tiszaszabályozási ügy*. Mint a felső-szabolcsi társulat elnöke, a végdátakat 1858-ik év őszi hónapjaiban egészen bevégeztette s így mentesült az ártér. Ez volt az első társulat, mely töltéseit bevégezte, s most a belcsatornázáson és tiltókon dolgoztat. A szabolcsmegyei nyiri vizek lebozását, melyek 40 ezer holdat haladnak, a szükséges kivézető elönmunkálatokat és kiszámításokat megtétette. — A közös tiszai ügyben az ő sürgetésére hívták össze az 1857-i és 1858-i tiszai nagygyűlések, melyek elsője a tiszai kölesönt elhatározván, ez ügyben is, mint meghatalmazottak gr. Desewffy, gróf Andrássy, gr. Pallavicini és Lónyay Menyhért jártak el, a mint lehetett. Az 1858. nagygyűlésen elfogadták Lónyay javaslatait különösen a közös kezelés tárgyában, de felsőbb helyen e határozatok nem találtak elfogadásra. — Átalában kevés ember lesz a hazában, ki a Tisza folyam ügyét oly szoros tanulmányi tárgyává tette volna, mint Lónyay Menyhért, minek igen kitünő jelét alig egykét héttel ezelőtt adá a magyar Akadémia teremében, hol 1858-ban levelező tagul választatván, székfoglaló értekezésének tárgyát épen a Ti-

szaszabályozás képezé, mely alkalommal több, nagy gondal és pontossággal készült térképpel ajándékozta meg az Akadémia könyvtárát.

De az egyesületi téren egyéb maradandó érdemei is vannak, melyeket, bár röviden érintsük is csak, említetlenül hagynunk nem lehet. Lónyay egyik buzgó tagja a magyar *Gazdasági Egyesületnek* is. Az ő szakosztályi elnöklete alatt készültek a földhitel, dohány és cukorügy iránti, annak idejében a lapokban közlött, jeles memorandumok. A földhitelintézet iránti emlékiratot Csengeryvel együtt ő készíté. A *vidéki gazdasági egyesületek* megalakítására, a hol hozzáfért, régóta buzditgató az egyes vidékek befolyásos egyénéit. A szabolcsi gazdasági egyesület első gyűlésére gróf Degenfeld Imrével együtt hívta meg a vidéket. Az alapszabályokat ő készíté s azok már helyben is vannak hagyva. — Egy *szabolcsi takarékpénztár* létesítése iránt is megtevé az első lépéseket; gyűlés tartatott, a szabályokat Lónyay dolgozta ki, de az engedély eddig még nem jött meg. — Nem rég olvastuk azt is, hogy a nagy fontosságú *magyar földhitelbank* ügyében Desewffy Emil gróffal, Barkóczy gróffal és Csengery Antallal, Lónyay Menyhért volt fölkérve, tervet s alapszabályokat dolgozni ki s e munkában fő-főrészt vett. — Ezekon kívül Lónyay Menyhért mint tudjuk, ama szép jövőjű *magyar biztosító társulat* elnöke, melynek ügyeit nagy gondal vezeti. Tudva van, hogy e társulatot, keletkezésekor, sok veszély fenyegette, s annyiban Lónyaynak lehet tulajdonítani ez intézet fennállását, mert elnökké választatásakor ő volt az, a ki kiegyenlité ama differentiakat, melyek miatt a társulat feloszlata, ha azok fenmaradnak, már el volt határozva. Itteni működésének egyik részét az életbiztosítási ágnek korszerű és közhasznu alapokra leendő életbeléptetése képezi. Ez ügyben épen e napokban folynak a tárgyalások s remélhető, hogy a közönség itt is kedvező eredményekről fog értesülni.

Utoljára hagyjuk a különböző téren, leginkább anyagi érdekeink körül működő férfiú egyik főérdemét, mely tanúsítja, hogy a szellemi érdekeknek szintén azon fontosságot tulajdonítja, mely azokat megilleti. Értjük Lónyay Menyhért erélyét és buzgalmát az egyház és iskola terén, különösen azt, melyet a debreczeni ref. főiskola ügyében 1857-től fogva, Tisza Kálmánnal és Ujfaluassy Miklóssal kezett fogva, tanúsított. Nagyrészt az ő buzgalmuk eredménye, hogy a debreczeni főiskola autonomus állásába vissza lön helyezve s annak falai között ismét tiszta protestáns szellem foglalt helyet. Lónyay Menyhért mind 1857-ben, mind 1858-ban tagja volt azon küldöttségeknek, melyek a prot. egyház sérelmeit s ohajtásait a trón zsámolyánál előterjesztették. Egyik tagja szintén a négy ref. egyházkerület közös iskolai választmányának s alig néhány hete részesült azon kitüntetésben, hogy a 138,000 lelket számláló békés-bánsági ref. egyházmegye, gondnokául egyhangulag megválasztá. Mult héten történt, hogy Debreczenben a tiszai egyházkerület népes gyűlésén ünnepélyesen letévé e hivatali esküjét s a hírlapokból olvassuk azt is, hogy az iránta élő bizalom ugyanazon nap estéjén nagyszerű fáklyás zene által nyilvánult, mely alkalommal 15-18 ezer ember hozta meg Lónyay Menyhértnek tisztelete adóját.

De bizalommal tekint feléje nemcsak hitsorsosainak serege, de a hon minden fia, ki a súlyos veszteségek közepett a remény és vigasztalódás szükségét érzi keblében. — Az ég teljesítse reményeinket!

Perényiné.

(Költői elbeszélés.)

I.

Rég elpihent a napsugár;
Még a csillag is fárad már:
Nem várhatja meg a hajnalt,
Egy-egy lefut, alászalad. —
— Eh! ki gondol a csillaggal,
A mely rövid tüzzel kihalt!
Csöndes álom ütött tanyát,
Minden tanya nyugalmat ad.

Perényiné viraszt csupán,
Merengve a csillag utján;
S ajka lassu imát remeg:
„Ah, több ember ne haljon meg!“

Temető lett már a haza,
Nincsen férfi odahaza . . . .
Férje ott van a harcmezőn;
Azt várja, hogy talán megjön.

Bár azt tudná, merre, hol van:
Pártosokkal egy táborban;
Ferdinándért hull-e vére;
Vagy a Zápolya részére??
— Lelke sejt; de, nem érhet ezélt,
Széttépni a homály leplét . . . .
S átölelve szép fiait,
Tovább vár a remény, a hit.

Majd, mint pelyeg, mely leszálta,
Ereszkedik vánkösára;
És lehunynak szép szemei,
Álmodni és elfeledni. —
A test könnyen elszenderül,
Mert megtört a gyötrelemtül;
De a lélek, ah, nem pihen,
Annak új kint át az Isten.

Félig alva, félig ébren,
Álmodt lát a setét éjben:
Köny-patakokat, véres főket,
Miket a csel, s nem kard ölt meg;
Árvát, a kit koldus vezet;
Menyasszonynak gyász nyújt kezét;
S anyjától, kiket ápolgat,
Eltépi a magzatokat.

Mint a galamb az ölyv elől,
Felriad e gyötrelemtől;
És egy éles sikoltással
Fiait öleli által. —
A két gyermek sirva fakad,
Ez ölelés kapcsa alatt;
S az anya mégis szoritja,
Könyvel, csókkal elborítja.

De, a sirás nem tart soká,
Átváltozik majd mosolylyá;
És mire a mosoly kihál,
A szik megint a két angyal. —
... Perényiné nézi hosszan;
Majd keserűn, majd boldogan...
— Most, megrezen a lelkéig:
Halál-madár sivit végig.

Halál-madár... setét éjjel,
Tele búval, szenvedéssel;
Annyi könnyel, hogy a bánat
Hullatni már belefáradt...
Keservhozó éjszaka ez!
Hajnala is csak olyan lesz:
Halál-madár repdes szélylyel...
Követ jött e levelkével:

— „Édes Klárám*, én mindenem,
A töröknek foglya lettem;
Foglya lettem elárulva...
Bele ne halj a nagy búba! —
Váltság-bérem fiunk, Ferencz,
A kit te oly forrón szeretsz. —
Én meghalok, te őt neveld...
Isten veled... Isten veled!”

És kifordul a gyászkövet,
Hogy ne lássa azt a könyvet,
Azt a harcot, azt az átkot,
Mit az anya s nő kiállott;
Midőn a sors latba tette,
Hogy mi a szív szeretete;
S a közép ut, melyet talál,
Se nem élet, se nem halál.

Szegény asszony, szegény virág,
Hulló csillag, kiháló láng!!
Ketté vágdat szived erét,
Az egyiket eltemetéd. —
Ah, jobb volna eltemetve:
Tudni, hogy él a — mennyekbe; —
De így adni váltság-bérül...!
— „Anya vagyok, gyermek nélkül.”

II.

Nincs vége a jövendőnek;
Évek után évek jöttek. —
Egy egész mult omlott porba;
Könyek árja elsodorta. —
S mint az árvíz mély átkot ás,
Nyomot hagyott a pusztulás:
Egy nagy nemzet készül sirba,
Buda várát török bírja.

Mindenfelé néma gyász van;
Véres kard jár az országban;
S fölkel az is, a ki gyermek,
Hogy a honért harcoljon meg. —
— Rengett a vár a harc alatt,
És megtört a szent akarat:
Az országnak ifja, véne
Behalt a tenger-vérbe.

Majd az anyák s a szende nők,
Fölkeresték e temetőt,
S imát mondtak a sir felett,
Mely annyi hőst eltemetett. —
— Aztán jöttek lányok sorba,
Bimbók, félig virágozva,
S koszorúkkal fölökíték,
Az elhunytak történetét.

Perényiné is dolgozik
Reggeltől, míg alkonyodik:
Két füzért kell készítenie,
Kettőért van gyászban szive. —
— Szegény asszony, szegény virág,
Kötőgei koszorúját;
Kötőgei, meg elbontja,
Hogy szép legyen, az a gondja.

Az egyikbe nefelejt kell,
Ibolya, meg rózsá-level;
A másikba cser s borostyán,
Az áll jól s hős homlokán. —
— Azt fiarak küldi el majd,
Kit a török cserébe tart;
Ez a másik férjének kell,
Kit fogva tart Németujhely.

Egyik követ a mászt éri:
— „Uram, ártatlan Perényi;” —
„Soh' se vágott a trón után;” —
„Budánál ő volt hős csupán!”
... A szél a szót elkapkodja,
És Perényi marad fogva: —
Kérni könyű, adni nehéz...
Koporsója, sirja is kész.

— Rég elkészült, évek mulva,
Perényiné koszorúja; —
Frissen marad zöld levele,
Könyeivel öntözgette; —
Öntözgette, locsolgatta,
Fürösztötte könybe, csókba...
Nincsen hátra egyéb semmi,
Mint, hová kell, odatenni.

Szegény asszony, szegény virág!
— Felöleli Gábor fiát,
Az utolsót, kit úgy őrzött,
Tán, megnyitja ez a börtönt. —
— Nem volt nyugta, nem volt álma,
Fehér arccsal, gyász-ruhába,
Megérkezik fel Újhelybe...
Oh, nagy Isten, te légy vele!

„Zörgessetek s megnyitattik...“
Lelkének így beszél a hit;
S addig jár a kérő angyal,
Együtt térhet meg a rabbal. —
... Zörög a kulcs az ajtóba,
— Még a kő is szánta volna! —
Midőn rajta búsan bement,
S megállott a — halott mellett.

— Megszaggatta gyász-ruháját,
Szemfedőnek azt adta át;
Volt egy könyve, azt elírta,
Midőn férjét vitte sirba...
... Aztán, mint a vihar a fát,
Fölkarolta kedves fiát: —
Ez az övé, ez megmaradt,
S férjétől a vitézi kard.

III.

Sas-fészek lett Valpó vára,
Fülemile szép szavára;
Mint a sas a fülemilét,
Ugy hallgatják Perényinét. —
Hogyha csak egy szavát hallják,
Földből nőnek a daliák;
És ha kardja csillog-villog,
Nyomban kelnek a lovagok.

Török rontott a hazára,
Mely oly szegény, olyan árva!
— Le kell mondani a gyászról,
Perényiné éjjel gyászol. —
— Kél a nap, új hazát keres —
„Nagya-szonyom, szemed veres...“
— „Por ment belé; kitöröltem;
Hol a karóim, hol az övem!”

„Nehéz a kard, töri vállad...“
— „Nehezebb volt a búbanat;” —
„Ruhádon mocskot hágy a vér...“
— „Nem adom azt a gyémántért.”
S felövezi férje kardját,
Forgó körzi szép homlokát;
S gyász-fátyola az a szálló,
Libeg-lobog, mint egy zászló.

Jó Szolimán, török császár,
Nehéz lesz e nap, mi rád vár:
Valpónál a Dráva szalad,
Beleázhatik a fogad...
Foly az ostrom, leng a ladik,
Gyenge asszony kopját hajít...
Nincs szerencse a törökre:
Soknak be van feje törve.

— „Az én uram, a nagy szultán,
Hogy nő vagy, azt nézi csupán...
Most kardodert küldött engem.” —
„Jöjjön érte, azt izenem.” —
Szól az ágyu, tüszköl a mén;
Vér-patak foly a vár kövén;
Majd árrá nő futó habja,
Halott török uszik rajta.

— „Perényiné derék asszony,
Sajnálom, hogy belehaljon!
Éredj szolgám, azt izenem:
Adja fel a várat nekem...“
— „Ha nem marad kő a kövön,
Valpó lesz az én temetőm;
De a míg csak birom kardom,
Kettétöröm, még sem adom...”

Ifjul a nap, meg elvénu,
S nem hull ki a kard a kézből:
Nappal harez foly, éjjel zene,
Ez a magyar természete. —
— Csak Perényiné nem mulat,
Nem felejtethi a multat:
Azt az átkost, azt a fájót,
A mely szíven sebet vágott.

Sebet vágott, hosszat, mélyet,
Mit nem hegeszt be az élet;
S a halál csak úgy gyógyít meg,
Ha fia mentve lesznek. —
— Az egyik ott van mellette,
Elaltatta, elrengette...
De, a másik, az a másik,
A kiért ő most csatázik?!

... Pirul a nap, kél a reggel;
Új követ jó izenettel:
— „Hogyha Valpót át nem adod,
Ferencz fiad még ma halott...“
— Perényiné szívéhez kap,
Hőkezéből kihull a kard;
Aztán lehajolt a földre,
Megsókolta s kettétörte.

Szegény asszony, szegény virág; —
Átölelte két szép fiát;
És a kardnak két darabját,
Örökségül nyújtotta át...
— Aztán gyorsan lóra dobban,
Messe marad vár és folyam; —
— Virág nyílik a nyomában:
A történet csarnokában.

Szász Gerő

Fehérhegyeségi utliképek.

(A CSALLÓKÖZI UTLIKÉPEK ÍRÓJÁTÓL.)

Második rész.

Lefelé Szakolezától Dévényig.

(Folytatás.)

A XVII. században Pálffy Pál nádor által építve vagy átala-
kitva, Malaczka a híres család legidősb, mostani hercegi ágának
székhelyeül szolgál. Az ország első állam- s hadférfainak kitünő sora
lakta azóta folyvást és lakja maiglan, a legnagyobb diszben és be-
csülésben gazdagon. Lakói a helyett, hogy csupán a vidék urai vol-
nának, inkább jóltevő angyalainak mondhatók. Nekik köszöni nagy
jólétét és virágzását, meg azon értelmes derék gazdasági tisztí kar-
nak, mely urait környezi. A herceg alsó magyar uradalmi szolgál-
ván iskolájokul, megtartják itt is a magyar társalgást és szellemet,
melynek ezen a vidéken ők majdnem az egyetlen végső képviselői.

Malaczka más nevezetessége tágas, festői kinézésű sz. ferenczi
szerzetesi zárdája, mely a főtéren százados hársak árnyában nyu-
lik ki templomépületeivel és hegyes bástyatornyaival (L. a mellé-
kelt képet.) Hajdan a detrekői Balassák tornyokkal és bástyákkal
erősített várkastélya volt ez is. Később midőn Pálffy Pál nádor
birtokába került, ő alakította át a XVII. században zárdává. A vi-
dék akkorában itt az országszálen kitéve levén minden vallásfele-
kezetűek beszökésének, kiket máshonnét már kiűldöztek, — mint
csak előbb is a lévárdi anabaptistáknál láttuk — ezen zárda való-
ságos hittérítői állomássá lön. Az egész Fehérhegyesegen tul alig
maradt meg a XVI század végén két vagy három régi plebánia, s
ezek lelkészei is csak bujdosva lappanghattak. Akkor hozta ide a
hitbuzgó nádor sz. Ferencz hiterős fiait; s ezen esemény azonnal
más képet adott a vidéknek. Térítései által történt, hogy jelenben
az egész területen más vallásfelekezetek alig számítanak négy vagy
öt kisebb nagyobb egyházközönséget.

*) Székely Klára.

Képünkön a kolostor mellett alig vehető észre Malaczka szép, tág, nyílt vásártere és főutcája, melyet a környék népe által erősen látogatott gyakori kis vásárok élenkitenek. Hajdan, ugyilátszik, még virágzóbb ipara volt. Egy két régibb kehelynek, melyet utunkban a vidéki egyházakban előtaláltunk, felirata legalább azt tanusítja, hogy itt a mult századokban az ötvösség is nagyban virágzott. Mig most innét is, valamint egyéb kisebb városainkból hasonló magasabb és művészebb mesterségek szintén egészen kivándoroltak; központosulva ezek is, mint minden más, a nagyobb városokban, — s az üres tért maguk után csupán az élet mindennapi szükségleteivel foglalkozó közönséges mesterségeknek, meg a házaló és hajhász zsidóknak hagyva.

Lefelé a hegyesség és Morva folyó közötti tér ismét mind inkább szűkül; Malaczkan alul a helységek sűrűbben csoportosodnak minden felől. Nyugotnak az ut *Jakabsalván* át és *Dimburg*, meg Károlyháza apró falucska és pusztamajorság mellett *Magyarfalvó* visz. Így nevezik a végső falut hazánk itteni határán, hol mindjárt a Morva folyón át már az osztrák területen érjük az északi vas-pálya legközelebbi állomását. Lejebb nyugotdélnek: *Detrekő-Csőtörtök*, *Láb*, *Zohor*, *Hochstettno* tekintélyes és csinos népes végfalvak állanak; melyeknek mezejét egyrészt a véghatárt képző Morva folyó mossa. Csőtörtök gótegyháza, s az utóbb nevezett három falu régi, történelmileg is adatolt plebániája arra mutat, hogy szintén régibb telepek. Ámbár egy XIII-dik századi okirat okmánytárunkban, az egyetlen ismeretes, mely e vidéket itt érinti — részletes határjárása leírásában mitsem látszik tudni, mindezen helyek akkori léteztéről. Ezen okirat épen a Morva vize körül levő pusztahelyekre szóló adomány az Ottokari háborúk következtében, melyeknek e tér a Morván innen és Morván túl színhelye volt a magyar, német és cseh hadseregek részéről. Itt mentek véghez azon korszakias háborúk, melyek eldöntésével az említett nemzetek történetének egy új időszaka állott be.

Hochstettnon túl vonul az annyi csata s katonai nagy szemle emlékeről nevezetes *Marchfeldi* síkmező egész a napoleoni Wagramig és Bécsig. Fölötte északnak emelkedő magaslaton tekint le a tág rónára a *Stillfriedi* kápolna, azon a helyen, hol egykor Habsburgi Rudolf, a cseh Ottokaron, Kun László magyar seregei segélyével győzedelmeskedve, békét kötött. Innét neve: Stillfried. Ott állott a végzetes hadsátor, melynek leplei, midőn a megtört büszke Ottokár, vágytársa Rudolf császár előtt térdelhajtva titokban hódolni készült, csellel rögtön felrántattak, hogy az egész tábor tanuja legyen megaláztatásának. A megalázott újra boszút forralt s új hadakat kevert; — de saját vesztére. Hochstettnon innen áll a mező, melyet a szláv nép maig *Ottokarsinának* nevez, az uradalmi térképek pedig *Ottokars-wiesenek* azaz Ottokár-rétjének jelölnek; róla szól a néphagyomány, hogy Ottokár ezen a helyen esett el magyar vitéz fegyvere által. A vitéz nevével azonban, s azon mesés körülményekről, melyeket ezen eseményről okmánytárunkban egy hirhedt okirati hamisítás beszél, a V—es és I—nyi családoknak diplomaticusaink előtt ismeretes adomány- és nemesi leveleiben, még a régés hagyomány sem tud semmit. Az ilyes ősi dicsőség költésében, ugyilátszik, mindenha nagymesterek voltunk. Nem úgy valódi dicsőségünk megtartásában vagy csak annak is meretében is!

Utunk vége felé jár. A multnak csak tollhegygyel is érintett emlékei, még ezen parlagnak vélt téren is, oly élenken kísérek mindenfelé, hogy alig róhattuk le eddig leírásunkkal a jelennek is tartozó adónkat. Oly mulasztás ugyan, mely a mai magyar turistára nézve könnyen bocsánandó bűn lehet. Idején lesz még itt mulasztásunkat röviden bár, pótolnunk. Sok mondani valónk ezen tekintet-

ben úgy sincs. — Az egész vidéket lakó népség, kivétel nélkül tót; mert a nagyobbára városkát lakó néhány régebben vagy újabban itt megtelepedett és beköltözött német és magyar iparos-, hivatalnok-, földbirtokos-család alig számíthat a nép között, ha mindjárt a vidék fölét s majdnem egyetlen intelligenciáját képezi is. Erkölcsi tekintetben ezen terjedt világnevezetes népfaj erőnyeit, emberi gyengéjét és hibáit teljes mértékben osztja. Tagadhatatlan még is, hogy neme más hegylakosságánál első tekintetre szemebetünőleg pallérozottabbnak, műveltebbnek mutatkozik. Ámbár a külsőségen és látszaton felül ennek különös, mélyebb jelentőséget épen nem tulajdonítunk. Az alsóbb népnél ilyesmi gyakran úgy is csak a természeti nyájas egyszerűség rovására jár. A félműveltség a népnél oly valami kétes állásba helyezi a személyt, melyben az sehogy sem tudja magát helyesen és következetességgel föltalálni; szögletes, kirívó viselete ennél fogva azután annál inkább kellemetlenné, idegenné s eltasztóvá teszi. Példaul: a mély szolgálai köszöntés és bók között, s a daczos vagy vonakodó nem-köszöntés közt a közép-sőt sehogy sem bírja helyesen eltalálni. S a ki az ily félműveltnél az utóbbival találkozott, — midőn például látja határozatlanul emelkedő taglejtését, melylyel nem tudja mit tegyen: mozdítson-e egyet fővegén vagy sem? — azjáligha nem fogná inkább az elsőt szívesben fogadni, undorodják bár, hogy a szolgálai viselettől az emberi méltóság, jegegyenlőség stb. hasonló és más ily szép és magasztos czimek tárgyilagossá eszméjénél fogva.

(Folytatása következik.)

Képek Egyiptomból.

II. Egy kairoi kávéház.

„Fekete, de kedves a kávé, mint a barna lány,
Ki nappal felvidít, éjjel pedig elűzi álmainkat;
Még kedvesebb a dohány, a férfi e valódi életszüksége,
Mely füstfelhővel elűzi a bú s gond felhőit.“

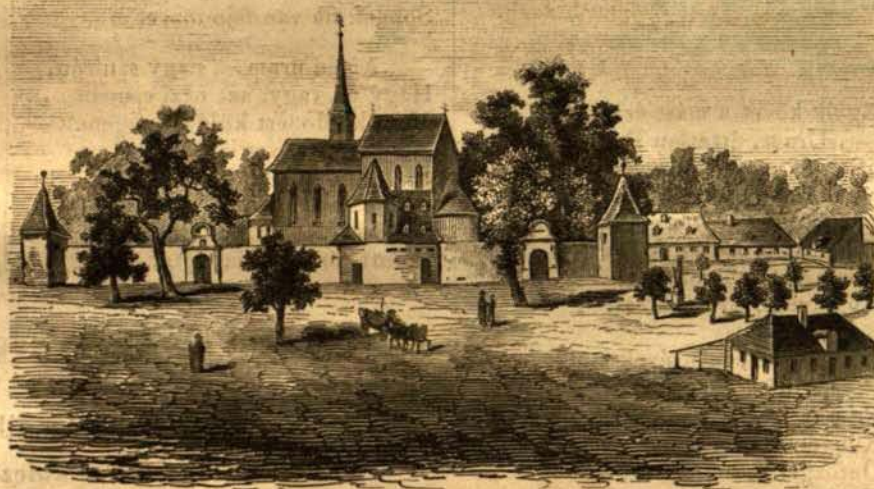
Igy énekl meg egy régi arab költő a kávé és dohányt, Kelet fiainak e két életszükségét. Sajátságos értelme van az arab kérelmének, ki az ut mellett ülő dohányzóhoz e szavakkal járul: „Testvér, adj nekem egy kis lelkem.“ Kétségkívül ez valódi arab gondolat; mert a mint a kávé arab felfogás szerint az egyedüli ital, mely a testet fölfrísíti, más részt a dohányt a lélek felvidítő szerének tekintik Keleten. Minde két élvezetet a mohamedánok rendkívül nagyra becsülik, azért

nem csoda, hogy nemcsak minden városban, hanem a legutolsó faluban is találtnak oly helyiségek, hol a test és lélek egyiránt fölfrísíttetik.

Ide járul még azon körülmény is, hogy Keleten a társadalmi élet és házasság kellemeit csak kis mérvben ismerik. Az ő társadalmi életök csupán az egyik nemre szorítkozik: a férfi épen úgy ki van zárva a nők társaságából, mint a nő a férfiakéból. A férfi-vendéget a háziur a divánban, a nőt a háziasszony a háremben fogadja, s a másik fél csak ritkán tudja, hogy házastársának látogatója van, vagy legalább ugyilátszik, hogy nem akarja tudni. E gondosan megőrzött szokás mellett, hogy úgy mondjuk, életök egy nagy része elesik, és a vendégszeretet, ezen a mohamedán előtt oly szent erény, virágzását soha el nem érheti. Még magában a családban is a két nemnek egymással társalgása igen rövid időre szorítkozik; mert a férj és nő a házaselet gyönyöreit csak akkor élvezik, ha a férj a háremben van.

Mi európaiak ily körülmények mellett iparkodnánk magunknak a nélkülözött élvezetért kárpotlást szerezni. Nekünk bővíben vannak bor- és sörházaink s egyéb mulatóhelyeink, és bizonyára nem sokat haboznánk afelett, hogy hova menjünk, testünket és lelkünket fölvidíteni, vagy más szóval, az unalmat elűzni. A mohamedán, legalább a ki vallása elveihez szigorubban ragaszkodik, korcsmafélét nem ismer, s azért más módon kénytelen kárpotlást keresni. Hamindjárt Hafiz a mézajku, megfélejtkezve a proféta szavairól, dalaiban a borházat magasztalja is, és szidja, ócsárolja a barátokat, kik a szőlő édes nedvét s az ennek élvezetével járó gyönyöröket az ördög mívének tekintvén, a borivástól minden igazhívót atyailag óvnak; vagy he Harihri a korcsmák gyönyöreit hasonló lelkesedéssel megénekelte is: azily szabad szellemek úgy tekintetnek, mint kiknek még a hajukszála is az ördög kezében van, s a szigoru hitű mohamedán irtózik tőlük, mint valami szörnyektől. Egyébiránt az is valószínű, hogy a keleti költők ily tartalmu dalaikat nem mindenkor tapasztalásból, hanem gyakran felhevült képzelőmőkől merítették.

A szigoru hitű kerül mindent, a mi részegséget okoz; de lelkét ittassá

Fehérhegyesgi utikepek: Malaczikai zárda.

teheti, s testét felülditheti azzal, a mit a törvény és szokás szentesített, azért keresi fel a nap fáradalmi után ama helyet, hol a megengedett gyönyöröket élvezheti; — e hely a kávéház.

Az arab kávéház természetesen egészen más, mint az európai. Hiányzik annál a külfény, a haszontalan ékeség, mi a mi kávéházainkat jellemzi. Még a legnagyobb keleti városokban is, kávéház alatt csak egy fölötté egyszerű tért kell érteni, melynek földszítésében korántsem követtek el fényűzést. Kairo legnépesebb utcáiban a kávéházakat többnyire arról lehet csak megismerni, hogy előttük nagyon egyszerű, pálmalevélszárakból font padok vannak; belsejök pedig sem több, sem kevesebb, mint egy egyszerű terem, melynek egyik szögletében van a tüzhely, s e körül széles, néha vánkossal fedett kőpadok. Egy szökőkút a közepén, kimeszelt falak, metszett ablakok, vagy ama csepegőkőhöz hasonló főzfűgők, (gipsz), melyek felülről csodálatos csoportozatokban lecsüngnek, a legnagyobb ritkaságok közé tartoznak. Igen gyakran a kávéház nem más, mint egy kunyhó, oly nyomorult, oly düledező, hogy az ember alig meri átlépni küszöbét; nem ritkán pedig nem egyéb az, mint egy padokkal körülvett tüzhely, falak és minden tető nélkül. Egyébiránt becse nem is a külsőségekben keresendő. Kelet fia feltalálja abban, a mit keres, u. m. üdülést és felfrisülést a lélekre úgy, mint a testre nézve; mindenkifölött pedig talál ott valódi, hamisítlan kávé, melyhez a mi kávéházainkban kávé név alatt árult kotyvalék legtávolabbról sem hasonlít

nélkül, hogy hosszú nyelét csak pillanatra is kibocsátná kezéből. Pillanat mulva forr a benne levő víz, s a „khahwedi“ most beleteszi a kívánt mennyiségű kávéport, jól megkeveri, azután ismét a tüzre teszi, még egyszer fölforrálja, mire előszedi a csészéket, s kiosztja a vendégek közt, teletöltvén mindegyiket az illatos forró itallal, melyben a finom kávépor egészen feloldódott. E kávé keserű, de oly felséges zamatu, hogy a ki ilyet csak egyszer ivott is, sohasem érez vágyat az európai kávé után.

A kávéra a pipa következik. A csibukot a mohamedán, vagy inkább szolgálja, mindig magával hordozza, vizipát pedig megkivántató számmal tart a kávé, ki mesterileg érti, hogy kell az e pipához szükséges dohányt megtisztítani, meglágyítani és a nedves tömeget meggyújtani. A vizipák szörcsögése sajátos, de nem kellemetlen az európai fülnek, s a mi kávéházaink zajához képest valódi zene. A kellemes illatu füst apró felhőkben uszik ki a nyitott ablakokon, de ha a szobában elterjedne is, nem okozna oly kiállhatlan büzt, mint a mi szivaraink. A vendégek a jó kávé és jó dohány mellett oly jól érzik magukat, hogy egy európainak arról fogalma sem lehet.

A kávéházban meglehetősen csend uralkodik; a vendégek csoportokra oszlaak, s mindenki lehetőleg csendesen, zaj nélkül beszél, a mint ez már a keleti népeknek általános tulajdona. Házalók és koldusok ritkán lépnek be, a vendégeket zavarni, s ha ilyesmi néha előfordul is, észrevehető zaj nélkül történik. Azonban vannak oly időszakok, a midőn a kávéházi élet egészen

Képek Egyiptomból: II. Egy kairoi kávéház.

ható. Keleten e kedvencz italt a legjobb kávéból készítik. Több kávészemet egyszerre sohasem pörkölnék, mint a mennyi egy napra elegendő, s azt nem szokták megörlení, hanem a lehető legfinomabb porrá törik. E kávéporból egy csészéhez öt kávéskanállal vesznek.

De hát, hogy főzi az arab a kávé? Lépünk be egy kávéházba, s megtanulhatjuk. A tüzhely mellett áll a kávé, leavé vendégei intését. Nagy fényes rézkannák állnak előtte a tüzön. Ezekben forralja a vizet, mit fel akar használni. A padokon és földre terített gyékényeken ülnek és guggolnak a vendégek, kik közül némelyek sakkoznak, mások bizalmasan beszélgetnek, ismét mások, egészen egyedül, a csibukjokból felszálló füstfellegekben gyönyörködnek, vagy a vizipipa megszárt füstjét szörpölgetik, mely gyakran csupán egy kivájt kokuszdióból áll, szopókával és fődéllel ellátva.

„Béke legyen veled!“

„Legyen veled a legkönyörületesebb Isten békéje; légy üdvöz, légy megelégedett, idegen!“

Erre a tisztelethely megürül, s az idegen nem késik, a vendégszeretet e jelét is köszönettel elfogadni.

„Egy csésze kávé!“

„Fejemre és szememre, uram, azonnal!“

E pillanatban a kávé a sok hosszonyelű rézkanna közül elfogja azt, melybe épen annyi víz fér, mennyi a vendég által kívánt kávéhoz szükséges, ezt azután teletölti a már forrni kezdő vízzel, s odatolja az izzó szén közé, a

más szint nyer; ilyen főképp a „ramazán“ böjthónap, melyben a mohamedán az éjt nappallá változtatja, a nélkül, hogy a nappalt éjjé bírná változtatni, a mit pedig szives örömet tenne. Törvényei parancsolják, hogy böjtöljön, azon pillanattól kezdve, midőn a nap tányérjának széle a láthatáron feltűnik, egész azon pillanatig, midőn az a nyugati puszták homokjában végkép elmerül. Azonban e vallásparancsot szószerint csak a szigorú hitűek tartják meg; ezek nemcsak az étel és italtól, hanem a dohányzástól is tartózkodnak a tilos idő alatt.

Képzeltetni, hogy a szegény böjtölők reggeltől estig ugyancsak embe- rül megéheznek, azért sokan oly szánandón néznek ki, hogy még annak is megesnek rajtok a szive, a kinek nincs. Mikor aztán az est közeledik, mely kinjaiknak véget vet, a kávéházak előtt összegyülekeznek, ott várandók a nap lenyugtát. Lassan, ingadozó léptekkel jönnek a tiszteletreméltó müzülmanok, azt hinné az ember, hogy mindjárt összerogynak; azután sohajtva leülnek egy padra, és sohajtva tekintgetnek föl. Ezalatt a kávé minden elöre elkészít, hogy a legelső pillanatban szolgálhasson vendégeinek, mert minden percz drága most, s minden percz kinosabb, mint azelőtt egy egész óra. Minden szem a minareten függ, vagy ha ezt látni nem lehet, oly ember arcán, a kinek zaeborája van.

„Lissa ja achui?“ — még nincs, testvér? — ez az általános kérdés; „Lissa!“ — még nincs! — hangzik rá a leverő felelet. Végre örömsugár tűnik fel a csüggedt arcokon. „Fatal tekintem ja achuana!“ — még csak két

percz hiányzik! — „El hamdu lillahi!“ — hála Istennek! — e sohajjal megkönnyebbül a szorongó kebel. Mily ólomszárnyakon repül az idő, mily hosszú még e két percz is! Ujra kérdik a türelmetlenek: „Lissa?“ és az óratulajdonos sohajtvá feleli: „Lissa!“ Egyszer csak hangzik a minaretről: „La il laha il Allah, Mohammed rassuhl Allah!“ s az erődből egy ágyulövés dörög le a városra. Csak ez egy szót hallják: „Allah!“ és ez elég; ez egyetlen szó tartalma felülmúlja a legtudósabb professzor magyarázatait; többet beszél, mint a legfecsegőbb vénszűz; buzgó hálaime az, mely a szívek rejtekéből ered; mosolygó reménysugár, mely a csüggedező lelket fölvilanyozza. „Allah!“ Mindnyájan hallották ezt, mindnyájan utánsohajtották, kivéven a kávést, mert ennek most nincsen arra ideje. A legnagyobb kannában készen áll már a kávé legalább husz személyre, mely a vendégek közt gyorsan kiosztatik, hogy testöket felüldítsék, mert lelkük már kéjeleg a különféle pipákkal, melyek még az ágyudörgés előtt megtöltettek és meggyújtattak. Némelyek legelőször is a mellettök álló vizeskorsó után kapnak, a legnagyobb rész azonban uralkodik maga fölött, és epedő ajakkal várja a csésze kávé. Ezt megiszszák, azután egy második csészét, aztán meg egy harmadikat, — mire a szemök csillogni, keblök emelkedni kezd, lépéseik gyorsulnak, s minden mozdulatuk élénkül. Ezután kiki haza tér, lakomáznai; de csakhamar visszajönnek megint a kávéházba, s nem marad egy hely sem üresen. A karcsu tornyokon s az utczákon csillognak a különféle színű lámpák; a kávéházak ki vannak világítva; élénk beszélgetés foly a terem minden zugában, s oly zsongás-dongás támad, mint a méhkasban.

Egyszerre elhallgat minden; egy egyszerű férfi lép be halkán, méltóságos tartással, üdvözölven a vendégeket, kik azt nyájasan viszonozzák. „Khahwedi, egy csésze kávé!“

„Atyám fejére, azonnal, te áldott, te mézes ajku!“

És a jövevény gondolatokba mélyedve szörösöli kávéját; azután elkezd halkán és szivvirehatólag beszélni; hangja mind jobban s jobban emelkedik, mozdulatai élénkülnek, tekintete elevenebbé lesz, a mint tovább s tovább halad a megkezdett regében. Egy hangot sem lehet hallani, mindenki mozdulatlanul lesi a szót a mesélő ajkairól; a pipafüst is ritkábban karikázik a vendégek fejei fölött, mert a beszélő szinte a dohányzást is felejteti velök. Gyönyörben uszik mindenki, hallván az ezeregy éjszaka tündéri regéit, melyek a hallgató képzelme elé egészen új világot teremtenek. Egyébiránt az ily kávéházi mesélőknek is meg kell adni, hogy a regélésben kitűnő ügyességet tanusítsanak.

Ilyenek Keleten a kávéházak, melyek ha nálunk kényelemre szolgálnak, ott valódi életszükséggé váltak a mohamedánra nézve. +

Selyembogarak tenyésztése.

(Folytatás.)

A selymér-hernyók második korszaka.

A selyembogár éltének első szaka akkor végződik, mikor álomba merült, tehát második korszaka felébredésével kezdődik. Erre vonatkozólag ismételjük figyelmünket a fentebbiekhez képest: egyenlő melegség, tiszta légkör, és pontos etetési rendszer, mint az első korszakban, itt is szerfelett ajánlatnak. A mint az első korszakban készült alomszemérről leszedtük s más helyre raktuk a hernyókat, azonnal ki kell a szemetet dobni, mivel semmi sem fertőzteti még a tisztaságot annyira, mint a rothadásba indult eperfalevél, szemét, a közéje vegyült selymhernyó ürüléke, kigözlögsével együtt.

Most már ha több osztályt alakítottunk, az első, vagy is az állvány legalsó rááján levőkkel ilyenét etetési rendet kövessünk, ez a többire nézve is zsinórmértékül szolgál. *Első nap*, midőn az alomról leszedtük, azon leveles galyakkal együtt, melyekkel elszedtük, megetetjük háromszor, mindig egész és gyenge friss levéllel. *Második nap* kora reggel megetetjük, a midőn minden életrelvő hernyó felmászik a friss lombra, a beteges pedig alatt marad. Később úgy rakjuk be gyenge eperfa-hajtásokkal, mint mikor az első alombeli felébredés után a régi alomról el akartuk szedni, megvárva míg a rájuk rakott galyacskára felmáztak, mialatt az alsó ráma valamelyikére egy kis papírt terítünk, s a felébredés óta készült alomról a galyaknál fogva átrakjuk hernyóinkat. Ezt a munkát nevezzük „*tisztításnak*“, az üresen hagyott, netalán néhány döggel s beteggel fedett almot kivetjük; hasonló tisztítás által szabadítjuk meg betegségtől az egészségeket. — *Harmad nap*: kapnak 6-or és szellőztetnek, mennyiszert csak szükséges, ügyelvén arra, hogy a szoba melege mindig egyenlő maradjon. *Negyed nap*: 5-ör kapnak enni, amidőn este kezdenek ismét elaludni. E végett az 5-ik etetésre, sőt ha szükséges volna, már a 4-ikre vágott leveleket kell rájuk pergetni, hogy az álomba merülteket el ne temessük. — Az alvás, mindenestre csak úgy áll be, s a vedlés úgy foly le szerencsésen, ha a helyiség melege lehetőleg egyenlőn van tartva, és ha az alvó és ébredező hernyókkal gyengéden bánunk, selyemszálaikat, melyekkel magukat az alomhoz kötözték, a köz-

jök nyulkalással el nem szaggatjuk. Az alvásban háborított hernyó egyáltalában nem képes megvedleni; pedig a vedletlen mind megbetegszik, s nem csak maga vész el, hanem a többit is megrottja. Elvégre nem lehet eléggé ajánlani az alvás ideje alatt a legnagyobb figyelmet; kerülni kell azon tévedést, hogy az alvás előtti napon kedvezésből elszedjük a hernyókat régibb almukról, úgy vélekedvén, mintha a friss ágyon nyugodtabban fognának aludni. Hasonló okoskodással épen rosztat teszünk, mert már a kezdők előre elkészített szálaikat tépjük el, s ezeket e miatt mind földönfutóvá teszszük, melyek az alvás idejét folytonos mászkálással töltvén, végre is elvesznek. Ha két, három, négy vagy több osztályt a kelesztés ideje szerint, alkottunk össze — mint fent is mondtam, — ezekkel is csekély változékosság mellett, így bánunk el, magában értetik, hogy minden osztály egy nappal későbbre esik.

A selymér-hernyók harmadik korszaka.

Legfontosabb levén ezen munka közben az alvók és felébredtek ismerése, ez után minden tenyésztő legnagyobb gondot fordítson. Ámbár az ide vonatkozó jelek fennebb a kelés utáni müténnél le vannak írva, de azért újra figyelembe ajánljuk.

Az ébredő hernyó orra felett kereszt-alaku barna csillag támad, mely mindinkább nő, mignem az orra felett levő bőr fel nem reped; ekkor a hernyó mozogni kezd, s addig mászik előre, míg a fejbőrén támadt nyíláson ki nem buvik. A kifelé buvó hernyó világosabb bőré, mint volt, és fekete orra félig lecsüng megfakult uj orrán; míg végre régi orrbőre magától leesik. A hernyók ilyenkor felette érzékenyek, azért hozzájuk nyulni nem szabad; a szobát egyenlő melegségben kell tartani, mivel ez könnyíti a vedlést; nem kell megfélekedezni arról sem, hogy tiszta viz legyen szobánk több helyén kitéve, mivel a vedlésre felette megkivántatik, hogy ott elég nedvesség legyen. Ezek ismerete kiválólag a tenyésztő köréhez tartozván, anélkül egy okos lépést sem tehet előre. Ilyetén jelek minden vedlés folyama alatt egyöntetűek levén, róluk többet nem szólnunk.

A második korszak kezdetétől számítva 6-ik nap délutánján vagy estéjén berakjuk selyembogarainkat leveles galyakkal, a szerint leszedvén azokat elkülönítjük, vagy osztályainkkal újra megalkatjuk. — A rájákon maradt alvó hernyók másnap estéjére mind felébrednek. Most már azok sokkal több helyet kívánnak, mivel tetemesen megnöttek; helyöket szabatosan meghatározni nem lehet, elég ha a mondottak alapján ismételjük, hogy a hernyók se sűrűn, se ritkán ne legyenek. A sűrűn levő hernyók könnyen betegségbe esnek, a ritkán levőket pedig eledellel nem győzni. Lássuk most már ezen korszakbeliek etetési rendjét. — *Első nap*: kapnak enni háromszor, mindig ép és friss levelet. *Másod nap*: etetünk hatszor. A reggeli másodetetésnél szokott módon galyakkal megtisztítjuk őket; a betegeket pedig eltávolítjuk. *Harmad nap*: etetünk nyolcszor. — *Negyed nap*: kapnak ötször; reggeli etetés után tisztítás végett másodszer rakjuk be hernyóinkat leveles galyakkal. — *Ötöd nap*: háromszor etetünk, s amint köztük alvókat észreveszünk, azonnal nagyra vágott levéllel teregetjük be, vigyázván, hogy az alvókat mélyen be ne temessük. *Hatod nap*: reggel legfeljebb egyszer és csak azon esetben pergetünk igen kevés vágott lombot, ha még elnem aludt hernyók mutatkoznak. Eljárásunk felette ovatos legyen, mert már ekkor felébredt hernyó is van elég, s ezeket nem szabad táplálni, hogy az ébredésben levőket az évben el ne hagyják, mivel ekkor este már elveszszük a felébredteket. Ha több osztálybeli hernyóink volnának, azokkal is — kivéve a felmerülő körülmények szerinti változásokat — hasonló módon elbánunk.

A selymér-hernyók negyedik korszaka.

Ezen korszakbeli hernyókat közvetlen rájáinknak nádjára helyezszük, többé papir nem szükséges. Meglehető nagyra nővén hernyóink már ekkorra, rendszerint 1 lat tojásból kelesztett hernyó felemészt 6 nap alatt mintegy 150 font eperfalevet. Különös, hogy a harmadik alvásából felébredt hernyó evés közben a leveleket már mindig szélén kezdi meg, s mintha kaszálna, mindég félkört rág le a levélből, s amint egy sort kaszált, ismét visszatér a sor elejére, s így kaszálgat, jobbról balra. Itt az ideje, hogy hernyóinknak féltörzstű fáinkról szedessünk levelet. A selymértényező fáinak kimélése, gyarapítása, levél-mennyisége, szaporítása, és nemesítése tekintetéből meglevelezés alá került fáját tökéletesen

lelevelezheti, s amint egy fájáról lesztek a levelet, egy értelmes egyént állít, jó éles kés- és kerti fűrészszel felszerelve, a megkopasztott fa mellé, ki is a levéltől megfosztott ágakat három-négy hüvelyknyit hagyván mult évi hajtásaikból, lemetszi. Így a fa nem szenved, sőt levéltermésében nemesedik. De mind a lombozást, mind a metszést, ha csak lehet, június végeig minden fával be kell végezni. Ezen korszakban etetésünk rendje következő; *első nap*: hernyóink kapnak négyszer; *másod nap*: etetésünk hatszor, e közben felvett módunk szerint tisztítunk. Minden tisztítás alkalmával több helyet foglalnak el hernyóink, mivel ha jól fejlődtek, ekkor már 18—20 vonal hosszúak, és 2—5 vonal vastagok. — *Harmad nap*: etetésünk hatszor. — *Negyed nap*: szintén hatszor etetésünk és újból tisztítunk. — *Ötöd nap*: etetésünk hatszor. — *Hatod nap*: legfeljebb négyszer etetésünk. Ügyelni kell, mert már ekkor nagy részök alszik, s a két utolsó etetést vágott levéllel kell véghezvinni. *Heted nap*: estéjére mind felébrednek; vigyázni kell a beteg hernyókra, ígyelve azokat minden módon eltávolítani.

A selymér-hernyók ötödik korszaka.

Ezen korszakban főleg száraz időben szedett elegendő szederlevél mennyiségéről gondoskodjunk, hogy emiatt soha fel ne akadjunk. Most már agg fáinkról a legerősebb lombokat vesszük igénybe, mivel utolsó korszakban fejlődik ki hernyóinkban a selyemanyag, melyből annál ruganyosabb, sőt kitartóbb selyem-szálatokat nyerünk, minél bőrvényesebb levéllel tápláltuk azokat. Különbösen is hernyóink annyira megnöttek, hogy a legnagyobb helyiségre és eperlevél-mennyiségre van szükségünk, úgy hogy 1 lat tojásból kelesztett hernyó ezen korszakban legalább is 350—450 font levelet emészt fel. Szobánk melegének egyformán tartásával és a kiszabott táplálási renddel oda törekedjünk, hogy a kívántató lombmennyiséget lehető rövid idő alatt etessük fel hernyóinkkal, mert kétségbe vonhatlanul minél rövidebb ideig tart azok szabályszerű élete, azaz: minél hamarabb emészt fel a bekötéseig kellő tápot, annál tökéletesebb selyemgubókat készít számunkra.

Nagy levén mind a levélemésztés, mind a hernyók ürülése,

mind pedig az alom kigőzölgése, felette szükséges e korban az alom gyakori kitakarítása és a szoba levegője tisztítása. Szellőztetés alatt, ha a külső lég melege, a szoba rendes hő fokánál nem áll sem feljebb, sem lejjebb, ki lehet nyitni az ajtót, ablakot, csak a szélről és napsugártól kell a hernyókat védeni. De ha a külső lég felette hideg, annyira, hogy nyitott ablakon át lefokozódnék a szoba melege, akkor csak az ajtó aljára készített lyukon kell szellőztetni, s néha szobánk zugaiban, vagy egy vaslapáton körülhordozva, igen apróra vagdalt fenyűfácskákat, melyek kevés, vagy éppen semmi füstöt sem terjesztvén el, lehet lánggal égetni, ez által a lég megrikkult s az ajtó finom nyílásain légvonat nélkül friss lég tördül be. Valamint a szoba légkörét védeni kell a külső hideg behatásától, éppen úgy kell ótalmazkodni a nagy meleg beeresztésétől; tanácsos leendő hév- és légmérőt üzdénkben tartani, mert június hóban nem gyéren van nagy meleg, mely tönkre teheti selyemtenyésztésünket. Tehát a szoba levegőjét állandó egyenmértékben tartani mindig, kivált pedig az 5-ik korszakban, kitelhető erőfeszítésünket megérdemli, különben éppen ezen korszak az, melyben minden eddigi fáradságunk füstbe megy.

Az etetési rend következő: *első nap* négyszer, *másod nap* ötször nyújtunk tápot, egyszermind hernyóinkat tisztítjuk leveles galyakkal; magában értetvén, hogy e legnagyobb növésük miatt mindig több-több helyre van szükségük; *harmad nap* hatszor, *negyed nap* nyolcszor etetjük s tisztítjuk. *Ötöd nap* kapnak tizszer; *hatod nap* is tizszer és tisztítjuk, *heted nap* csak nyolcszor, *nyolcadik nap* pedig hatszor és tisztítjuk; *kilencedik nap* kapnak ötször, végre *tized nap* csupán négyszer és tisztítjuk. — A szerencsésen növelt selyembogarak már 9-ik nap kezdenek nyugtalanul járni kelni, s ha az ilyen nyugtalanok kezünkbe véve háttal fordítjuk fel, s világosság felé tartván, észreveszük, hogy csaknem áttetszők, sőt már legcsekélyebb ürülék belfonalukban nem feketedik, továbbá szájukból selyemszálcscsa csüng: jele, hogy selyemhernyóink készen vannak a bekötésre. Hasonló állapot az ötödik korszaknak a 10-ik vagy legfőlebb 12-ik napján bekövetkező, gondoskodni kell a bekötőágyról, hol gubóikat elkészíthessék. (Végt. Mv.)

T Á R H Á Z.

Zenészetilek.

II. Válasz Mosonyi Mihály urnak.

Mély megindulással válaszolok önnek, tisztelt hazámia, a „P. Napló“ f. é. márczius 7-ki számában hozzám intézett nagybecsű levelére. — Ön, ki általános tiszteletben áll, ki a zene titkába be van avatva, ön általam is legmélyebben tisztelt hazámia! oly megtiszteltetésben részesít engem nagybecsű zeneművének csekély személyemnek való ajánlása s tartalomdus kísérő irata által, milyenről még álmodozni sem mertem! — Fogadja mindezekért legmélyebb halám s legőszintébb köszönetem nyilvánítását, s legyen meggyőződve arról, hogy nemes tette új erőt ébreszte bennem az ezen — még eléggé mostoha — pályán való további kitűró haladásra: mert becses, buzditó, erőt lehelő sorai még anyagi gondjaimat is feledtetik velem. Ereklékint őrizdem nagybecsű zeneművét s levelét, s büszke vagyok arra, hogy ön annyira érdemesít munkásságom eredményét.

En is érzem, mint ön, még ifju koromban azt, hogy drága zenénk „egyedül műkedvelők s hivatalnok kezei közt senyved“; — láttam, hogy e nagybecsű nemzeti kincsünk egyedül *csárdákban s tucorjárnál* lel csak némi menhelyet, hogy az miveltebb körökből, intézetekből ki van küszöbölve, s hogy így magát erőteljes férfiaságra soha ki nem nöhetvén, elhagyott, gyermekkori állapotában még el fog veszni. És ekkor tölfogadám, hogy egyik kitűró, szorgalmas, ernyedetlen napszamosává beszegődöm, a minthogy ezen fogadásomat mindenféle viszonyok közt lelkiismeretesen meg is tartottam.

Nálamál érdemesebbektől vártam az e téren kezdeményezést; miután azonban 1855-ik évi márczius haváig senki sem hallatá magát s az e részbeni kontarkodás mindinkább lábra kezdte kapni: ekkor elszántan kiléptem a sikra a magyar nemzeti zene érdekében, éppen úgy, mint ön azt *műszenekért* „Magyar gyermekvilág“ című genialis zeneműve által legujabban tevő. — Ekkor láttam, hogy nemzeti zenénkről jobbára csak *ösztönszerű, homályos sejtelmek* léteznek még a jobbáknál is, s így elhatározám magamat, egy elméleti s gyakorlati mű irására. Kivitel tekintetében a m. Akademiához fordultam, ettől azonban akkori helyzete s viszonyai miatt segélyt nem nyerve, ebbeli törekvéseim annak mélyen tisztelt s nagyérdemű elnöke, gróf Desewffy Emil ő mlga előtt méltánylásra s pártfogásra találtak. — Ily módon sikerült ifjukori álmaimat némi részben valósitani; így jött létre az „*Elméleti s gyakorlati magyar zenekönyve*“, melyről ön oly méltánylólag sziveskedett nyilatkozni.

E művem egyik részében meghatározni igyekvém a „magyar zene rendszerét“, úgy, mint ez nyelvünknel történt. Mindezen, már némi részben kivitt törekvéseim azonban csak írott malaszt maradandnak, ha hogy oly intézkedések nem fognak tétetni, minőket ön nagybecsű levelében már megpendített. Ugyanis, mihelyt a *művészet* magát *tudományyá* kezdi kinőni, őt megillető *helyet s képviseletet* igényel. Van nekünk — hála Istennek! — oly intézetünk, a hol már *művészetünk* egyik, a *zenészet*tel *legrokonabb ágának*, a *költészetnek* van helye s képviselete. Ezen, minden magyar előtt szent hely, a m. Akademia: odavaló a *magyar érzélem nyelve*, a zenészet, mint *magyar nyelven írt s irandó tudomány*; onnan kell e nagybecsű *közkincsünket* ellenőrizni! — Ön azt, mint *szaktudós*, bölesen tudja, hogy mily sokoldalú, *tudományos* képzettséggel kell annak birnia, ki a zenét méltán képviselhetné, s hogy az az Akademia t. tagjai közt — mint olyan — méltán foglalhatna helyet, mint egyuttal ily fontos szaknak képviseelője. — E részben tehát teljesen osztom önnek ebbeli véleményét, melyet zenénk jövőjének érdekében nem szabad elejtenünk, sőt kötelességünk oda munkálkodni, hogy e „*pium desiderium*“ mielőbb valósuljon. Zenénk nyelvünkkel feltűnő rokonságban van, s így ezek szükségképp hatást gyakorlandnak egymásra. Zenészetit s *költészetit mértékünk* (mindkét művészet ágának „*sine quo*“-ja) szintén ugyanogy, itt tehát a viszonyos hatás ismét elkerülhetetlen. A magyar zene rendszerének ismerete, tudása oly szükséges és fontos, mint nyelvünké: annak kellő ismeretétől föltételeztetik *fejleszthetése* is, mi nélkül zenénk *magasabb igényeknek meg nem felelhet*; az fogja megóvni sajátosságos, eredeti jellemét, jelentőségét s hatását, de meg fogja viszont óvni az elkoresosulástól is.

És ezek szerint azt mondom, hogy a magyar zenének, a magyar *szóárosban létező, magyarok által alapított s fentartott zenéjében* (konservatorium) is *hathadrát kell alapítani* — az idegen zenék mellett. Eddig lehetett — ha volt — kifogás e tekintetben, mert nem vala a magyar zene lényegének előadhatására *vezérkönyve*: most ezen hiány zeneirodalmi művem megjelenésével megszűnik, mennyiben az — tökéletesebb tan megjelenéseig — használható tanításra, tanulásra. — Bizton hiszem, miszerint a zenede lelkes választmánya s m. t. igazgatója önérdékéhez nem lesz mostoha, és hogy sietni fog, egy új *tannal* szaporítani a zenede növendékeinek ismeretkörét.

Felette szükséges volna bájos zenénk érdekében egy „*magyar zenelap*“: továbbá egy „*magyar zongora-iskola*“, hol mindjárt kezdetben megszokná a tanonc a sajátosságos, eredeti, de nehéz magyar *mértékelést*. Ép úgy, mint a gyermek az iskolában tanulja már különféle hangzóink helyes kiejését nyelvünkben; — így aztán, valami utat-módot kellene lenni, hogy belbecsuel

nem bíró, korcs, ephemer, érzést s izlést egyiránt rontó, silány zeneművek „magyar” czim czégre alatt a magyar közönségnek vele született hazas nemzetiség iránti szeretetét ocsmány módon ki ne zsákmányolhatnák; — de továbbá kívánatos, ha egy, magyar ifjából álló *senekar* alakittatnék, kik közhelyeken tiszta, hamisítatlan magyar *senét* adnának elő, s csak így remélhetünk valamit, ha a magyar ember nem fogja szégyenleni saját művészetével *gyakorlatilag* is foglalkozni. Ily *senekart* minden szép, jó, magasztos iránt lelkesült s áldozni is kész *magnásaink* teremthetnének fővárosunknak.

De mennyi mindenféle iránt szeretném még e fölhasználásra s mivélésre alkalmas téren önnek, t. hazámia! érett tanácsát kikérni! — Mint vágyom önnek szellemdus, tanulságos társalgása után; — mint szeretném fülem lesni önzéstelen s nemzeti zenénk fölvirágoztatását érdeklő szavait! — Fog-e forró vágyam teljesedni, hogy fővárosunkban önnek s tiszteletre méltó társainak körében élhetek, s csekély erőmet én is önökével egyesítve, sikeresen munkálkodhatnánk elhagyatott zenénk terén? — Azon reményben, miszerint ez ohajom teljesedni fog, Isten ótalmába ajánlom önt. — Éljen nemzeti zenénk javára s előmenetelére!

Szénfy Gusztáv.

Széchenyi-gyászünnepélyek.

+ (Az országos gyász Széchenyiért) oly általános, hogy az idevonatkozó tényeknek csupán rövid elősorolására kell szorítkoznunk. Egerben április 17-én tartottak gyászmisét a legnagyobb halottért; a hölgyek és fiatalok elhatározták, hat hétig gyászt viselni; a kaszinó a pótolhatlan veszteség fölötti mély fájdalmát jegyzőkönyvbe iktatta, s családjának ezt kifejezni elhatározá: a boldogultnak a kaszinó termében függött arcképe gyász-fátyollal vonatott be, s a kaszinói tagok egy havi gyászt viselnek. — Szombathelyről írják: „Gyászt vettünk fel mi is városunkban a vidékünkön többen azonnal, mielőtt Széchenyi halálának megdöbbentő hírért vettük, s gyászoljuk lelkileg is. Nyilvános helyeinken zenéltetni nem engedünk, s apr. 26-án a nagy székesegyházban gyászmisét akarunk tartani, melynek létrejötté gr. Hugonay kaszinói elnök ur erélyes közremunkálásával, hiszszük, meg is fog történni, ki ez érdemben a helybeli püspök ő méltóságát egy választandó küldöttség által kéri fel. Kaszinónk is készül, egy havi gyászt ölteni.” — A *veszprémi* kaszinó választmányi ülésében azonnal a gyászshír vétele után elhatározta: 1) hogy május 8-ig gyászolni fog; 2) április 26-án a székesegyházban engesztelő áldozatot tartat, melyre a megyés püspök ur kéri fel; 3) a dicsőült életnagyságu arcképe megszeresztetik, s örök időkre az egyesület nagy termében felfüggesztetik; 4) a szükölködő horvátok javára tervezett táncvigalom május 1-ről 8-ig elhalasztatik. Az uri társas-egylet főteremében tartott tánczórák és próbák a gyász következtében szintén megszűntek. Utólagosan értesülünk, hogy a püspök ur sajnálkozva tudatá a kaszinói küldöttséggel, miszerint az ünnepélyben hivatalos teendő miatt részt nem vehet; azonban a káptalan legnagyobb készséggel megajánlotta, a nagy halotthoz méltó ünnepélyről gondoskodni. A karzenészek kegyeletből díj nélkül ígérték előadni Haydn nagy requiemét; Ramassetter Károly nyomdász pedig a nyomtatványokat díj nélkül ajánlotta készíttetni. — A *mezőberényi* olvasó-egylet tagjai szintén egyhavi gyászt öltve Széchenyiért; elhatározták, hogy április 26-án az egylet helyiségében gyászünnepélyt rendeznek. — *Verbón*, tótajku hazánkfiái közt április 25-én tartottak a gyász-isteni-tisztelet. — *Nagy-Csalomján* az engesztelő áldozat április 14-én, a helybeli lelkésznek egyszerű, de szívhez szóló lelkes beszéde, s a nemzeti himnuszok elzengése mellett, egész ünnepélylyel tartatott meg. — *Kis-Csalomján* is készültek az ágostai hitvallá-u egyházban a nagy halott felett gyászemlékbeszédet tartani. — *Zomborban* ápril 23-ára, *Debreczenben* 26-ára volt kitűzve a gyászünnepély, mi végre megható gyászjelentések küldettek szét országszerte.

— *Pomáz*, apr. 23. Nemzetünk nagy halottját, kinek nevét, Kárpátoktól Adriáig csak magasztos lelkesedéssel említek; kinek hátrahagyott egyszerű emlékeiből, lángoló hazaszeretet tükrözik vissza, ki egész életén át lankadatlanul küzdött hön szeretett hazája, s nemzete jóléteért; kinek számára a sors, annyi dicsteljes napok után, ily kebelrázó végórát hagyott fenn, mi is bánatos szívvel gyászoljuk s dicső emlékére kettős gyászünnepet ültünk. — Ugyanis f. h. 21-én délelőtt a helybeli r. kath. egyházban egyszerű requiemet, 22-én pedig a ref. egyházban rendkívül nagyszámu gyülekezet előtt gyász-isteni-tiszteletet tartottunk. A birtokosság, nemzeti öltönyben gyász-fátyollal, ugy szintén a hölgyek a bánat sötét színében jelentek meg. A ref. egyház belsejének előtéré s a szószék, melyen Széchenyi gyászszal borított arcképe függött, feketére voltak bevonva. — Mindenki arcán látszott, hogy nem kíváncsiság, hanem a legnagyobb magyar halála fölötti keserű fájdalom vezette e helyre. — Mert lángbetűkkel vannak életének tettei, halála pedig a gyász színével kebelünkbe vésvé. — Helybeli ref. lelkész ur lelkes beszédében, nagy halottunkhoz méltón kiemelte, hogy ki volt a magyarnak Széchenyi? — A gyász-beszéd után a gyülekezet lelkesedése költőnk magasztos Szózatában tört ki. — Adj uram sok ily magyart e hazának! Az elhunyt lelkének üdvösséget a mennyben, porló hamvainak csendes békét hazája földjében, melynek rendületlen híve volt s most hantjával takarja! — T.

— *Tápió-Szele*, apr. 23. Mi is a legnagyobb magyar halála emlékének megünnepelésére folyó hó 19-két tüzvén ki, a mondott napon, minden vallás-különbség nélkül, délelőtti 9 órakor a róm. kath. templomban nagy számmal gyűltünk össze, hol a sz. mise-áldozat mutattatott be az Úrnak a megboldogult lelkeért s ott vége levén a gyász-szertartásnak, valamennyien — nagyobb részint magyar öltözetben és gyászban, a helybeli prot. templomban, a leg-

mélyebb fájdalom érzeteinek kifejezése mellett — szónoklattal és imával emlékeztünk meg a megdicsőült haláláról.

— *Báth* (Hont), apr. 17. A magyar hazának és nemzetnek legnagyobb fiáért, a felső-zsemberi r. kath. szentegyházban, a gyász-ravatal kitétele mellett, mely a nagy halott arcképével és családi czimerével volt ékesítve, szokott szentegyházi szertartással, t. Valmráth lelkész és alesperes ál.al t. Zsembery és Benyóvszky urak eszközlése folytán gyász-mise tartatott. — A gyász-ravatalhoz szép számmal összehívott bennünket a nagy kötelesség, minden vallás-különbség nélkül, a fájdalom sujtó érzéseivel éreztük az országos gyászt, éreztük a veszteséget, mint fiai a magyar hazának, a haza atyjáért — mert ő volt az; az ő neve kitörülhetetlen betűkkel van bevésve a történet könyvébe, ő szerette hazáját híven és önzéstelenül, ő mutatta be a nagy világnak, — tiszteletre legyen minden magyar kebel egy-egy oltár, melynek szentségét átveendi az utókor, — s ha ő meghalt is, örökké fog örködni szelleme hazánk felett. — Béke és áldás poraira! — Az isteni gyásztisztelet után összejöttünk Benyóvszky urak házában, hol fájdalmas érzéseinket igen híven tolmácsolá Majláth István ur velős beszédében, a nagy halottnak érdemeit kiemelve, azon kötelességre hívott fel: kövessük a nagy vezér szavát, ne csüggedjünk, legyünk hívek hazánkhoz, szeressük azt, szeressük egymást, legyünk egyetértők a kitartásban, kitartók az egyetértésben, boldogulni fogunk, becslüni fog a világ, tisztelni fognak ellenségeink is. — Mély gyászunkat bezártuk koszorus költőnk Szózatával, melyet Palugyay Gusztáv ur zongorán kísért, ezt követte Baross József ur indítványa folytán a m. Akademia palotájára tett gyűjtemény. — Csak kötelességemet teljesítem, midőn hálás köszönetemet fejezem ki, az ünnep megtartásáért fáradozó és rendező Zsembery és Benyóvszky uraknak, nem különben Benyóvszky Oszkárné Balogh Melánie ő ngának, ki is a gyász-ravaltat, a nagy halottnak sajátkezűleg készített családi czimerével feldíszíteni sietett. — F. I.

— *Nagy-Bánya*, ápril 18. Városunk ma tanuja volt egy egyszerű, de megható ünnepélynek, mely előre rendezve nem vala, de egy benső, magasztos ihlettség mondá ki e szót: „A templomba!” . . . Minden bolt be lön zárva, harangok zugása hirdeté a gyászmisét a legnagyobb magyarért, Széchenyi Istvánért; — a templom minden zuga tüstént megtelt, sok hölgy volt gyászba öltözve; — egy szívvel kértünk áldást a mindenek Urától a nagy férfinak; hogy dicső lelke áraszsza reánk a messze távolból is a vilá-gosságot! . . .

Volt-e magyar, kinek keble a Széchenyi névre ne emelkedett volna? van-e, kit a dicső dicsőjének halála mélyen nem sujtott? . . . volt-e, ki hazáját jobban szerette, s teremtő erejét jobban, s önzéstelenebbül használta volna, mint ő e széles hazában, mely őt, s melyet ő ápola; . . . ő a miénk volt, — s mi az övé! . . . mi volt ő? a felelet nem szorult szóra; — arról beszélend századok után is ragyogó műveinek hosszú sora, s lelkének fennmaradt szikrája, mely a nemzet üteréhez olvadt, s melyen semmi földi hatalom nem ülhet diadalt . . . „Meghalt Mátyás király, oda az igazság!” E nagy fájdalmas dicsőítésben tört ki egykor hazánk összetiport szíve a nagy király halálakor . . . ily fájdalmakat kell nekünk is átéreznünk, — és hány-szor ily rövid idő alatt! . . . ki leend vezetőnk az ígért földén? — ki vesz-szejével a sziklára ütve forrást törjön a szomjazóknak?! — Oh vajha Brutus baljósata Cassius felett rajtunk be ne teljesednék, midőn ezt mondá: „Az ég veled, utolsó római, lehetlen, hogy valaha hasonlót szülhessen Róma!” De nem csüggedünk, bár poharunk már csordultig van . . . Van hitünk! áll Buda még! letörüljük könyeinket, s férfiasan nézünk a jövőnek eléje.

— *Holdmesővásárhely*, apr. 17. Most, midőn a vidám természetben, minden ujul, minden éled, s életzöld színben örvendez, édes hazánk minden hű fia s leánya gyász-fátyolt ölt. — Községünk mindenrendű s rangu és hittelekezetű osztálya, ma, reggeli 8 órakor a harangok busan hívogató szózatára, ref. egyházunk egyik — ugynevezett új templomában, — a mindnyájukat, mint egy vigasztalni látszó tisztán ragyogó fényesnap sugárainál, — a legnagyobb magyar: gróf Széchenyi István váratlan elhunytának, végtisztesség tétele megadására seregelték egybe.

Jól esett a tiszta honfui kebelnek, midőn a pótolhatlan közös nagy-vesztesség fölött, több ezerre menő részvevők szeméből láttá alá hullani a fájdalomfacsarta bánatos könyeket! Oh nincs, s nem lehet hön érző magyar kebel, ki lelkében megrendülve ne fájlalná ez imádott haza legnagyobb fiának elvesztését! nem lehet, hogy így ne kiáltson fel: elesett a mi fejünknek ékes koronája! De, mindezért el nem csüggedve, sőt inkább edze a sulyos sors csapása alatt, szilárd lélekkel érezzük, hogy a dicsőült nagy szellemnek életszikrája belénk oltatván, annál bátrabb s törhetlenebb kebellet haladunk a kimért pálya szent, s nagy célja felé. — Hiszen! e legnagyobb magyar nem halt meg; mert valamint az égboltozatán, a milliárd csillagok közt tündöklő s éltető nap, világító lámpaként vezérfényül folytatja örök s végzetes pályáját, ugy e nagy szellem, örök időknön keresztül világít, az eszedévet tul élt nemzet halás kebelében. — „Él nemzet . . . e hazán!”

△ *A pestbudai hangászegyleti zenede* részvétét külön levélben jelenté a nagy halott családjával; továbbá elhatározta a boldogult arcképét megszerezni; a zenede a jövő októberben, az Akademia által rendezendő emlékünnep alkalmával, Mozart requiemét adatja elő, melynek jövedelméből Széchenyi nevére szóló alapítványt létesít. — Az *erdélyi Múzeum* választmányi ülése ápril 15. részvétét jegyzőkönyviileg fejezte ki; ugyan ezt teszi egy az elhunyt családjához irandó levélben; továbbá Barabást felszólítandja Széchenyi arcképét az erdélyi Múzeum számára elkészíteni.

— *(Butyin)*, (Arad), április 18. Alig jutott hozzánk hire a legnagyobb magyar halálának, azonnal indítványba hozatott, hogy érette fényes engesztelő isteni-tisztelet tartassék, önkéntes áldozat utján; — de mily hazafi volna

Vasárnapi Ujság 18-ik számához 1860.

is az, ki ezt nem tenné, s ehhez ne járulna oly férfit, ki egész életében hazája javára törekedett, annak áldozott s annak utolsó leheletéig rendíthetetlen híve maradt? — Boldogok vagytok ti buda-pesti honfitársaink, kiknél a dicsőült emléke, ha nem akarnátok is, fenmarad; mert hirdetik kivihetetlennek vélt eszméit városaitoknak a lánczihiddal lett egybekapcsolása, hirdetik az ős Dunát hasító gőzösk és sok egyéb, melyen, míg Buda áll és magyar él, örökítve van nevel — És az ige testté lett! mert a mai napon mindenféle hitfelekezetűek adakozása után meg is történt az isteni-tisztelet.

A r. kath. templom egészen sötétté tétetvén, a gyászravatal benne fölállított, mely 172 szál gyertya fényével diszlett, mi igen emelé az ünnepélyességet.

Tiszt. Veiterscheim Rezső plebános urunk a monyásjai plebános urral a gyászmisét az elhunyt érdemeiért ingyen szolgálták, s bárha ez eset a rög-tönözés miatt jó formán tudva sem volt, mégis mindenféle hitfelekezetűek a környékből annyian gyűltek össze, a mennyien még ritkán, vagy soha, — s kitől kitelhetett, nemzeti öltönyben.

Kiemelendőnek ismerem a mélt. b. Mansdorf-, Almay- és Török-családokat, kiknek tagjai szíveskedtek a ravatal mellett a fáklyákat magyar diszöltönyben tartani; nemkülönben Jandó Antal helybeli gyógyszerész és Szépfy Károly uradalmi kasznár urakat, kik az eszmét létrehozták.

Említetlenül nem hagyhatom még plebános urunkat, kinek házában az asztali szertartás után elénekeltetett: „Hazádnak rendületlenül!“

U. i. Habár e vidéken kevés magyarok vagyunk is, még sem felejtkezünk meg arról, mit a hazá kiván, mert a Kazinczy-alapítványra beküldetett 72 ft, az Akademiára is szép összeg jött be eddig, és reméljük, hogy májusig 150 ft. lesz; másoknak pedig felszerelésére ide iktatom, hogy az elhunyt dicső legnagyobb magyarunkért tartott gyászmise után az igen tisztelt plebánus urnál egy alaptőke tétetett össze, melyből már csak csekélység hiányzik, hogy a dicsőült nagy férfit évenként engesztelő áldozat tartassék.

L. L.

A magyar Akademia palotája.

— A magyar t. Akademia mai april 23 kai ülésében következő újabb adakozások jelentettek be: Rudnyánszky Kálmán adott a házra 50 ft, Rudnyánszky Béla ügyvéd a házra 50 ft, Zádor György a házra 50 ft, Zádor Gyula a házra 10 ft, gr. Eszterházy Károlyné a házra 50 ft, Luka Sándor a házra 100 ft, Tasnádi Szűcs Lajos a házra 55 ft, Bende Imre futaki plebános gyűjtött a házra 53, a tőkéhez 82 ft, s 1 aranyat; Tüköry Sándor és neje adott a házra 50 ft, b. Ambrózy György a házra 250, a tőkéhez 250 ft, a lipító-andrásfalvi közbirtokosság a házra 20 ft, Kovács Pál dorosmai plebános gyűjtött a házra 13 ft, Spóner Tivadar a Szepességen gyűjtött a házra 128, a tőkéhez 248 ft, a rimaszombati szűcs-czéh adott a házra 20 ft, Eötvös József főtörvényszéki elnök a házra 100 ft, Hubay József főtörvényszéki tanácsos a házra 100 ft, Szucsics Károly főtészéki tanácsos a házra 100 ft, Koller Ferencz főtészéki tanácsos a házra 100 ft, Végh Ignác főtész. tanácsos a házra 20 ft, Vitál Alajos főtész. tanácsos a házra 42 ft, Szabó Imre főtész. tanácsos a házra 20 ft, Institúrisz János főtész. tanácsos a házra 20 ft, Herszín Ignác főtész. tanácsos a házra 20 ft, Oeffner János főtész. tanácsos a házra 20 ft, Beniczky Ágoston főtész. tanácsos a házra 50 ft, Angyal György főtész. tanácsos a házra 20 ft, Eötvös Pál nyugalm. tanácsos a házra 100 ft, Csansz Márton orvostudor a házra 100 ft, Zink József főtész. tanácsos a házra 15 ft, Gedeon Gábor főtész. tanácsos a házra 5 ft, a pesti magyar főgymnásium tanári kara a házra 60, a tőkéhez 60 ft, és 5 aranyat; Sujánszky Antal plebános a házra 100 ft, ugyanaz gyűjtött a házra 55 ft, és 1 aranyat; Német-Ladról többen (Oszvald Péter plebános által) a házra 89 $\frac{1}{4}$ ft, Nagy-Oroszi-ból többen (Hoicsy Mihály által) a házra 38 $\frac{1}{2}$ ft, a vácsi kőmives és kőfaragó testület a házra 15 ft, Krompecher Jenő a házra 20 ft, Szent-Erzsébet-ről többen (Géczi József káplán által) a házra 33 ft, 80 kr, a tőkéhez 17 ft, 20 kr, és 2 db ezüst tallér; Esztergamból többen (Ács Floris által) a házra 178 ft, Czezel Mihály váczról a házra 20 ft, Sikor József gyűjtött Nagy-Vázsonyban a házra 42 ft, Pálóczi Horváth Mária, elhunyt testvére, Horváth Simon szóbeli meghagyása folytán, adott a házra 2100, a tőkéhez 3150 ft, a pozsonyi takarékpénztár a házra 1000 ft, Hauser Ernő gyűjtött Pozsonyban a házra 150, a tőkéhez 55 ft, a pozsonyi „Kränzchen“ egyesület adott a házra 221 ft, 59 kr, a pozsonyi kaszinó tagjai a házra 294 ft, 1 aranyat s 6 db ezüst ft, a tőkéhez 400 ft, s 1 aranyat; Bittó István Szigetvár vidékéről küldött a házra 632 ft, 58 kr, és 1 db tallér; Bay Ferencz gyűjtött a házra 31 ft, Zelenka Dániel vanyarci lelkész gyűjtött a házra 261 ft, Vörös Antal cseklési plebános gyűjtött a házra 15 ft, és 2 aranyat; a Bajai Közlöny szerkesztőségénél gyűlt a házra 379 ft, 36 kr, és 1 arany, a tőkéhez 5 ft, Perger János nyiregyházi plebános gyűjtött a házra 5, a tőkéhez 5 ft, Hajnik Pál gyűjtött Peaten a házra 158 ft, Markusovszky József pesti ügyvéd adott a házra 100 ft, Köves János prépost gyűjtött E.-Eörsön a házra 67 ft, ifj. Gyertyánffy Dávid adott a házra 100, a tőkéhez 100 ft, Polgár Mihály ügyvéd a házra 25, a tőkéhez 25 ft, Német Samu ügyvéd a házra 50, a tőkéhez 50 ft, gr. Teleki Miksa a házra 525 ft, Német Lajos a házra 50 ft, gr. Cziráky János a házra 1000 ft, Stockinger Mór temesvári ügyv. a házra 1000 ft, Nagy József nagyváradai ügyvéd a házra 40 ft, Tót-Komlós községe a házra 200, a tőkéhez 300 ft, Jakabffy Kristóf gyűjtött Lugoson a házra 60 ft, 75 kr, a tőkéhez 57 ft, 35 kr, Zalaegerszegén gyűlt a házra 167 ft, 4 arany, 1 tallér; a „Pesti Napló“ szerkesztőségénél újabban gyűlt a házra

895, a tőkéhez 150 ft, visontai Kovács László adott a házra 20, a tőkéhez 100 ft, Brezovay László a házra 5, a tőkéhez 100 ft, Gobády János a házra 5, a tőkéhez 100 ft, b. Beuszt Öln a házra 5, a tőkéhez 100 ft, visontai Kovács László gyűjtött a házra 613 ft, 70 kr, s 1 aranyat, a tőkéhez 54 ft, a pannonhalmi benedekrendi növendékek adtak a házra 28 ft, Berger Gyula és Polacsek Ignác nagykarolyi izraeliták gyűjtötték ottani hitsorsosaik közt a tőkéhez 178 ft, Lipcsey Imre gyűjtött Tisza Fűreden a házra 22, a tőkéhez 18 ft, Korizmic László adott a házra 100, a tőkéhez 200 ft, Morócz István a házra 50, a tőkéhez 50 ft, Sillye Gábor a házra 20 ft, Szathmáry Lajos a házra 20 ft, Galgóczy Károly a házra 10 ft, Berecz János a házra 5 ft.

— (Heti kimutatás) a Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez a m. Akademia számára érkezett hazafiúi adakozásokról: XIV. költés. Nagy- és kis-Lónya, Szalóka és Eszény községek lakosai Keresztessy Lajos által 50 ft. — Orosházi kovács- és bognár-czéh fiatalága Rentsisovszky F. által 3 ft. — Betlér és vidékéről (Gömör) többen Szentpétery Pál által 31 ft 80., 1 db. cs. arany, 6 huszas. — Marótról Mezőlaki Pal maga, neje és 6 gyermeke nevében 7 ft. — Gr. Károlyi György kraszna-béltéki uradalmi tisztsége 25 ft. — Visk községből (Hont) Vlasek János első sz. mise áldozatja ünnepélyéről többen 28 ft. — Nezsűröl Géoczy Pál és neje szül. Fischer Ludovika 5 ft, 1 db. cs. arany, 1 kétpftos tallér, 4 huszas, 2 negyedforintos. — Olesva-Apáti községből Józsefnapi estélyből többen Kósa Dániel által 7 ft. — Kölyeséről többen Egry András által 32 ft (ebből a tőkére 16 ft.) — Szilágy-Somlyóról Kovács László 100 ft. — Mernyeről (Somogy) egy név- és születésnap ünnepéről Tóth Péter által 174 ft. — Megyerről (Nógrád) többen Sassy István által 6 ft. — Hosztódról Boór Károly 30 ft (ebből a tőkére 15 ft.) — Sellyéről (Pozsony) Sugary Ernest és Bély Sándor 2 ft. — Körtvélyesről (Torna) Lükő Kálmán 2 ft. — Káposztafalváról többen 14 ft, a tőkére: 1 db. cs. arany. — Nagy-Dobronyi lakosok Gönczy János által 22 ft. — Turn-Severinből több magyar 12 darab arany és 70 kr. — Ajkai ref. anyaegyház és Tószoki ref. leányegyház tagjai Mátis Ferencz által 6 ft. — Összesen: 545 ft 50 kr., 15 db. cs. arany, 1 tallér, 10 huszas, 2 negyed forintos.

Az eddigi I—XIII. kölésekkel együtt 5229 ft. 25 kr, 50 db. arany, 7 tallér, 86 huszas, 2 negyedftos, 1 tizes, 5 db. 20-pftos nemz. államkölcsön-kötelezőny.

— (Részletes kimutatás) a V. U. szerkesztőségéhez beküldött egyes adakozói összevekről.

A m. Akademia javára ismét néhány magyar község lakosai küldték be önkéntes adakozási filléreiket, összesen 50 ftot. A községek nevei: Nagy- és Kis-Lónya, Szalóka és Eszény. Az adakozói összeg annál inkább méltánylandó, mert a községek jelenleg elemi csapások sulya alatt szenvednek; a nagy mértékben dühöngő tiszai árvíz a legelőket és szántóföldeket elöntvén, a vidék főgazdasági s pénzelési ágát, a szarvasmarhatartást is felette megnehezíté, másrészt az egész évre a szántás-vetés lehetőségét is többnyire megsemmisítette; Szalóka helység lakosai ezenkívül a mult évben tűzvész-szel is sújtoltattak. De azért ők sem maradának ki az adakozók névsorából, mely a következő:

Szeniczeyné 2 ft, Szeniczey János 3 ft, ifj. Deskó 4 ft, Haigl Lajos 1 ft, Krajnyik András 1 ft, Haigl Teréz 2 ft, N. N. 50 kr, Soltész János 2 ft, Nádler Károly 1 ft, N. N. 1 ft, N. János 1 ft, Egy társaság 3 ft 35 kr, Glük József izraelita 3 ft, Glük Filep és Fani neje 1 ft 50 kr, Kubn Hersli 1 ft, Marmorstein József 1 ft; Tóth István 1 ft, Biró Péter 50 kr és Biró István földmivesek 50 kr; Patásy János 1 ft, Valaki 1 ft, Valakiné 50 kr, Palotay András 1 ft, K. L. és családja 2 ft 50 kr, Kukri Péter 1 ft, Lefkovits Izák izraelita 1 ft; Seri András 1 ft, Szabó Ferencz 20 kr, Varga András 20 kr, Kovács János 20 kr, Bartha András 20 kr, Fülöp András 20 kr, Luki József 20 kr és Egyed József 10 kr k.-lónyai földmivesek; Balog Mihály 50 kr, Orosz Péter 50 ft, Somogyi Márton 1 ft, Balogh Péter 25 kr, Pohodi András 25 kr és Gyüre Sámuel 15 kr szalokai földmivesek; Badó Mihály 20 kr, Moirár Ferencz 20 kr, Badó József 50 kr, Farkas Izák 20 kr, Ur Ferencz 16 kr, Balla István 20 kr, Balla József 40 kr, Feldman Jónás izraelita 20 kr, Klein József izraelita 10 kr, Svartz Sámuel izraelita 5 kr, Kovács István 10 kr, Balla János 10 kr és Molnár János 10 kr; Zimmerman Ábrám izraelita 6 kr, ifj. Mező Ferencz 10 kr, Orosz Mihály 20 kr, Szombati Bené 4 kr, Orosz Ferencz 6 kr, Orosz Pál 10 kr, Orosz János 1 $\frac{1}{2}$ kr, Somogyi János 1 kr, Somogyi Péter 10 kr, Somogyi Miklós 10 kr, Kovács Gábor 4 kr, Bernát István 2 kr, Kovács Bené 5 kr, Kovács Mihály 4 kr, Balogh Mihály 3 kr, Kovács András 5 kr, Kovács János 6 kr, Szabó Péter 4 $\frac{1}{2}$ kr, Soi János 6 kr, ifj. Szabó István 1 $\frac{1}{2}$ kr, ifj. Szabó János 10 kr, Szabó József 3 kr, Batskai András 2 kr, Szabó István 6 kr, Pálóczi Ferencz 5 kr, Szántai Mihály 4 kr, Hadnagy János 6 kr, Batskai József 1 $\frac{1}{2}$ kr, Antal János 6 kr, Antal József 6 kr, Tóth József 3 kr, Tóth Ferencz 2 kr, Balogh Mózes 4 kr, Balogh Péter 10 kr, Balogh István 10 kr, Balogh József 1 $\frac{1}{2}$ kr, Orosz Mihály 4 $\frac{1}{2}$ kr, Szabó Balázs 4 kr, R. Szabó Ferencz 4 kr, Szabó Péter 4 kr, Pap Gábor 5 kr, Forró János 3 kr, Forró Szabó Mihály 40 kr, Sós Péter 4 kr, Sós János 10 kr, Sós András 2 kr, Sós Gábor 2 kr, P. Sós Péter 4 kr, Huszár József 10 kr, özvegy Szabó Péterné 1 kr, ör. Sós Ferencz 10 kr, Pohodi Mihály 2 kr, Kozma Mihály 4 $\frac{1}{2}$ kr, Pohodi András 2 $\frac{1}{2}$ kr, Huszár Ferencz 7 kr, Huszár János 40 kr, Antal András 2 kr, Szabó Ferencz 4 kr, Mező Ferencz 50 kr.

Oroshászárol ismét egy czéh, az egyesült kovács és bognárczéh küldi be adakozását, 3 ftot, még pedig ismét a buzgó Rentsisovszky Ferencz által.

Betlér tiszta tót falu Gömörmegyében; ennek határan van a Tamás-gyár és egyéb vasgyárak, melyeknek tisztviselői már gyakran adták jelét igazi hazafiúi érzésöknek. Egyike ezeknek most is beküldé az Akademia számára e vidék lakóinak buzgó adományát, 31 ftot 80 krt, 1 cs. aranyat és 6 huszast, melyhez járultak:

Petersmayer Antal igazgató 2 ft, Vahlner Károly pénztárnok 2 ft, Lacsko Antal bányafelügyelő 2 ft, Liptóhy Dénes sáfár hat huszas, Szontagh Samu ev. lelkész 1 ft, Pal Pál ev. tanító 1 ft, Bolcsházi Miklós földmivelő 1 ft, Kirner Lajos jegyző 1 ft, Skonda

József hengermeister 1 ft, Spissak András bérlő 2 ft, Trilecz János 1 ft, Hoffmann Adalbert 1 ft és özv. Valko Józsefné korcsmárosok 40 kr, Betleri vasgyári tarslada 10 ft, Schubert József ács 20 kr, Geduldig János olvasztómester 1 ft, Ka-imler János kovács 20 kr, Kunos József bányász 20 kr, Stjeranka János bányász 20 kr, Czelder Stjeranka András bányász 40 kr, Kéner József hutmann 20 kr, Burdiga István bányász 10 kr, Tóth József 10 kr, Plenzner Mihály 10 kr, Stjeranka Mihály 20 kr, Ambrozi József 10 kr, Stjeranka Mladi bányászok 10 kr, Muha Jano mladi földmivelő 20 kr, Kossuth György földmivelő 20 kr, Nebesz Ferenc mészáros 30 kr, Belitzki Mihály 40 kr, Echko Jano gyári kocsis 40 kr, Csizmár Mihály csizmadia 10 kr, Simko Mihály hámos 9 kr, Gyurmán János kovács 20 kr, Potymák Ander 21 kr, Grieger János 20 kr, Kazamák András 20 kr, Miklosik István 20 kr és Ribár Gyuro 10 kr földmivelők, Urban Gyorgy koszegebíró 50 kr, végre gyűjtő Szentpétery Pál timester egy cs. arany.

Krassna-Béltekéről, m. Károlyi György gróf uradalmi tisztsége egy gazdasági ülés alkalmával a m. Akademia házának alapjához önkéntes ajánlat utján 25 fttal járult. Ismét egy pár névvel találkozunk a magyar gazdaság hazafias érzelmű osztályából. Az adakozók nevei:

Fodor Ferenc urad intézkedő számtartó Bélteken 6 ft, Felényi Adolf urad. ispán Nagy-Szokondon 5 ft, Brezanóczy Sándor urad. ispán soósi pusztán 4 ft, Kovács Ferenc urad. Szokondon 2 ft, Kropper Frigyes urad. erdész Belteken 2 ft, Molnár István urad. erdész N.-Szokondon 2 ft, Buttyán Mihály számtartói irnok Belteken 2 ft, Varga Adolf gazdasági gyakornok Soóson 2 ft.

Hontmegye *Visk* községében ápril 15-én szép ünnepély tartatott, t. i. tisz. Vlasek János ur első sz. miseáldozatának ünnepélye, mit barátságos lakoma követett, melyen a rokonokból s barátokból állott vendégszoru az ünnepély némi megörökítése végett a m. Akademia palotájára a legnagyobb készséggel 28 fttal adott össze. A haza neve itt sem maradt elfeledve.

Szatmármegye *Oicsva-Apáti* községének tagjai is elmondhatják majd egyszer, hogy az áldozati buzgóság idejében ők sem valának szunyadozók s a nemzet közös épülethez ők is hordának néhány tégladarabot. Egy József napj estélyen adakoztak az Akademia palotájára 7 fttal, melyhez járultak: Barta József koszegebíró 1 ft, Kósa Ferenc 1 ft, Kósa István 1 ft, Szabó György 1 ft, Varga János tanító 1 ft, Kósa Daniel lelkész 2 ft.

Szatmármegye *Kölcse* községéből szintén 32 fttal járultak a fentebbi nemes czélhoz a község következő tagjai:

Egry András 1 ft, Egry Vilma 1 ft, Egry Julia 1 ft, Oszlányi Péter 1 ft, Mándi Teréz 1 ft, Kuncz Amália 1 ft, Horvát Elek 5 ft, Petravich Lajos 1 ft, Egry Imre 1 ft, Zengei Cecília 30 kr, Horvát Ádám 1 ft, Egry Zsófia 1 ft, Kolcsey Vince 50 kr, Bakay Menyhért 1 ft, Stephán Antal 1 ft, Horváth Miklós 2 ft, Bordás János 2 ft, Mándi Franczika 1 ft, Telek László 9 éves 1 ft, Telek Sándor 5 éves 1 ft, Galkovszky Felix 1 ft, Bosdás József 5 éves 1 ft, Mizslai János 50 kr, Frenk Majer izraelita 1 ft, Goldstein Márton izrael. 50 kr, Klein Márton izrael. 30 kr, Fábján Márton 20 kr, Varga Ferenc 10 kr, Róka András 10 kr, Smaida József 10 kr, Ruzska János 10 kr, reformáta egyház hívei 75 kr, r. katolika egyház hívei 50 kr, ágostai egyház hívei 50 kr, görög katolika egyház hívei 50 kr, Milotai Erzsébet 5 kr.

Somogy megyében *Mernye* községben egy név- és születésnap alkalmával egybegyűlt vendégszoru 174 ft beküldésével, valóban tiszteletre méltó módon tette le a m. Akademia palotájára fölépítésére szánt hazafiai adóját:

Barbely László 50 ft, Dornay István 15 ft, Baka János 20 ft, Tóth Péter 8 ft, Kemény Pál 8 ft, Szalay István 1 ft, Holics Gyula 5 ft 50 kr, Holics Vajda Juliánna 2 ft, Szigethy István 3 ft, Szigethy Fáni 2 ft, Szigethy Vilma 1 ft, Fonyó László 2 ft 50 kr, Fonyó-Gutmann Karolina 2 ft 50 kr, Neubauer Gyula 4 ft, Grünhut Zsiga 1 ft, Spitzer Lipót 1 ft 50 kr, Bekaits Ignác 1 ft 50 kr, Csizmadia Alajos 1 ft 40 kr, Ferenczi József 50 kr, Illes Antal 5 ft, Kemény-Reizner Nona 4 ft, Járányi Sándor 5 ft, Vadász Gábor 5 ft, Vadász Jusztina 5 ft, Tiborcz György 4 ft, Jeges Ferenc 2 ft 60 kr, Horn Ferenc 5 ft, Mernye város 5 ft, Csik Teréz 20 kr, Nagy Teréz 30 kr, Simon József 1 ft, Herczfeld József 1 ft 50 kr.

Nógrádmegyei *Megyer* községből a fentebbi célra 6 fttal kaptunk a következő adakozóktól:

Sassy István Megyeren 2 ft, Pillár László Kis-Hartyán 1 ft, Lövy Jak. Kis-Hartyán 1 ft 50 kr, Bócsó István Kis-Hartyán 50 kr, Lengyel Rozália Soós-Hartyán 50 kr, Sassy Jancsi Megyeren 50 kr.

Hosztódról Boór Károly ur 40 fttal küldött be hozzánk, mint saját adakozását, melyből 30 ft illeti az Akademiát, 10 ft a nemz. színházi nyugdíj-intézetet.

Káposztalvárról (Szepes), hol már csak hire van a magyar szónak, 14 fttal s 1 darab aranyat vetünk, következő adakozóktól:

a) Muszka József 1 db cs. kir. arany az alapítóke növelésére; b) az Akademia palotájára: Veszter Miksa 2 ft, Müller Róbert 1 ft, Fendt József 1 ft, Teschler János 1 ft, Grünvald Ágoston 3 ft, Emeritz Jakab 3 ft, Thómay Jakab busóci lakos 1 ft, egy veres ember 2 ft.

Bereg-Ugocsából *Nagy Dobrony* községének lakosai 22 ftnyi önkéntes adakozást küldtek be, melyhez járultak:

Görcy János 1 ft, Hidi János 2 ft, Braun Benjamin 3 ft, Róth Béni 3 ft, Alajos Braun 1 ft, Vályi Antal 1 ft, Eperjesi Kár. 1 ft, Lencsés Tamás 1 ft 60 kr, Politka Alajos 3 ft, Rikli Mihály 1 ft, Szentimrei Ferenc 40 kr.

Ismét megszólamlának hazánkfiak, kiket sorsuk, hivataluk az ország határain kívül tart! Otáhrszagi *Turn-Severinből* 12 darab aranyat s 70 krt vetünk az Akademia számára, mely adakozás létesítésében legtöbb része van lelkes hősanyunknak, Weigand Antonia asszonyságnak, az ottani Duna-gőzhajó-gyár-igazgató nejének. Az egyes adakozók, kik a távolban sem szűnnek meg szeretni hazájukat:

Weigand Antonia igazgatóné 1 db arany és 20 kr, Max de Leys gőzös-kapitány 2 ft, Deiszler Ferenc gőzös-mérnök 3 ft, Guma Károly gőzös-kapitány 2 arany és 40 kr, Felger Karoly gőzös-ellenőr 2 db arany, Koszteleczi J. gőzös-intendáns 2 ft, Weigand Elsa, Ida, Irma (gyermek) 1 ft, Pasler József gőzös-kapitány 1 ft, Weigand János gőzös-gyárigazgató 1 db arany, Schvaeger 1 ft, Gratzl Mátás gőzös-kapitány 2 ft, Schild Mór gőzös-ellenőr 1 db arany, Hirschmann János 1 ft 20 kr, Trupp gőzösgépész 2 ft, Joannovits gőzös-gépész 1 ft, Keresztesi Pál 1 ft, Visoda József vendéglős 1 ft, Vaicsek Antal 1 ft, Bernát Tamás 1 db ecuzsár, a gyűjtő M. K. 1 db ecuzsár. — Ezen összeg aranyokra változtatva (darabját 6 ft. 60 kr-ával), összevág a küldött 12 darab arany s 70 krti összeggel.

Veszprém megyéből az *Ajkai* ref. anya- s a *Tóskói* ref. leányegyházban, jobbára szegény földművesek és zsellérek filléréiből összegyűlt 6 ft, melyet az ottani lelkész ur küldte be hozzánk azon kijelentéssel, hogy nagy lelki öröme szolgálni az illetőknek azon tudat, hogy a nemzeti nagy épülethez ők is vagy két napszámot állíthattak. Az adakozók nevei:

Az ajkai ref. anyaegyházban: Mátis Ferenc lelkész 71 kr, Gáty Lajos mérnök 1 ft, Bene János 10 kr, Benke Péter 6 kr, Balog József 10 kr, Balog János 10 kr, Pótza János 10 kr, Santa József 3 kr, Jánka István 10 kr, Csizmadia János 6 kr, Jánka János 10 kr, Bétsi János 10 kr, Jánka István 4 kr, Csabai István 4 kr, Bálint János 10 kr, Sándor Imre 10 kr, Balog Ferenc 6 kr, Papp György 10 kr.

A tóskói ref. leányegyházban: Tóth János tanító 50 kr, Csizmadia Dániel 10 kr, Nyiró Ferenc 4 kr, Horváth János 4 kr, Kiss Márton 5 kr, Balog István 5 kr, Bolla István 3 kr, Sereg Sándor 10 kr, Csizmadia Péterné 10 kr, Csizmadia István 4 kr, Csizmadia Dániel 10 kr, Mátyás János 4 kr, Csizmadia Gábor 4 kr, Farkas Mihály 6 kr, Mátyás József 20 kr, Mátyás Sándor 4 kr, Mátyás István 10 kr, Csizmadia János 10 kr, Mátyás Sándor 10 kr, Farkas Sámuelné 10 kr, Horváth Péter 4 kr, Bolla Ferenc 10 kr, Benke Mihályné 7 kr, Horváth Eszter 5 kr, Mátyás Pálné 10 kr, Kerekes Istvánné 10 kr, Tóth Juliánna 10 kr, Nyiró Mózes 5 kr, Csizmadia Sándorné 10 kr, Takács Mihály 10 kr, az egyház 26 kr.

— **Igazítás.** A Vasárny Újság 15-ik számában, 178 lapon, az egrí adakozók között hibásan áll: Liszkay Mihály neve mellett 10 kr., e helyett 10 ft. Csak így jön ki az adakozások kiirt általános összege.

⊙ (A magyar Akademia palotáját illetőleg) az Akademia igazg. tanácsa ápril 16-ki ülésében, bizottmányt nevezett ki s azt az építéshez tartozó ügyekben teljhatalommal ruházta fel. A bizottmány tagjai gróf *Desseffy* Emil, b. *Eötvös* József és gr. *Károly* György. E bizottmány az építési tervek beadására pályázatot nyitand s a legjobb tervet 800, az utána következőt 400 aranyval jutalmazza.

△ (Az Akademia palotájára Győr város) mint a „Győri K.” írja, 2000 fttal ajánlt, de e határozata nem nyert felsőbb helybehagyást. Ugyancsak a győri községtanács pénzügyi szempontból, bár mennyire sajnálja, nem képes az új államkölcsönhöz járulni.

Irodalom és művészet.

+ (Száz arany pályadíj.) Ráth Mór, derék könyvkereskedőnk, *Széchenyi István legjobb életírására 100 arany jutalmat* tűz ki. A munkának legalább 15—20 nyomtatott ivayi terjedelműnek kell lenni. A pályázó munkák idegen kézzel leírva s a szerző nevét rejtő jellegű levéllel ellátva, folyó évi szeptember hó 1-ig a jutalom-kitűzőhöz küldendők, ki a magyar t. Akademiának az ő kérésére kinevezendő 3 tagja által itélteti oda a legjobb műnek a jutalmat. A munka 1000 példányban nyomtatandó első kiadásra, mint a jutalom-kitűző sajátja, teljes diszszel a m. Akademia által f. évi októberben rendezendő Széchenyi-émlékünnep alkalmával fog megjelenni. E kiadás tiszta jövedelmét Ráth Mór a Széchenyi-émlékszoborra ajánlja fel. Az első kiadás elkeltével a tulajdonjog szerzőre száll vissza.

△ Megjelent: *Felelet báró Kemény Gábor néhány szavára, b. Eötvös Józseftől. Pest 1860.* A cím eléggé kifejezi, mit tartalmaz e röpirat. Báró Kemény Gábor egy röpiratban ugyanis többek közt elmondta, miszerint báró Eötvös József a Kazinczy-ünnepen tartott beszédében a nemzetiségről más nézeteket nyilvánít, mint nyilvánított „A 19-ik század uralkodó eszméi” című munkájában. B. Eötvös József röpirata elején azonnal ez állítás megczáfolásához fog, kimutatván, hogy már nevezett munkájában a nemzetiséget nemcsak eszmének, hanem azon vezéreszmék egyikének tartá, melyek a nyilvános életnek irányt adnak.

△ Megjelent: *Az új iparrendtartás.* Népszerű magyarázata az új ipartörvénynek, melyhez végül igen helyes utasítások, folyamodási és az iparosnak egyéb szükséges irománypéldányok, minták, utmutatások s tanácsok foglaltnak. Irta *Kunhegyi Kamill*, Szeged város tanácsnoka. Iparosainknak, e reájuk nézve fontos átalakulási időben, ennél hasznosabb könyvet alig ajánlhatnánk.

— A „Kecskeméti Protestáns Közlöny” mult évi V. (decemberi) füzeté, még Fördös Lajos által szerkesztve, következő tartalommal megjelent: „János evangelist predikálne?” Kís Pétertől; „Az evang. egyház szolgálata.” Pap Károlytól; „Egyház és iskola.” Kerkapoly Károlytól; „Neveléstani tanulmányok és irányeszmék.” Jancsó Ádámától; Schultzy-Wagh János által dolgozott latin nyelvtana ismertetése, Hollósy Zsigmondtól; Haan L. időszaki tablájának bemutatása Tegzestől; két okirat, közölve Révész Bálint és N. N. által; „Kazinczy Ferenc emlékezete” Szász Károlytól; „A kecskeméti ref. egyház nyilatkozata az iskolaügyben,” Tegzestől.

— A magyar protestáns ügyet illetőleg Osterlamm könyvtárus hazánkfiak legujabban igen érdekes és közhasznú füzetet adott ki: „A magyarhoni ágostai és helvét hitvallású evangélikusok szabad és nyilvános vallásgyakorlatát biztosító törvények,” összeállítva Székács József által, még pedig magyar és német nyelven.

+ (B. Jósika Miklós jeles regényírónk,) ki közelebb engedélyt kapott műveit saját neve alatt közrebocsáthatni, a „P. Naplót” értesíti, hogy ő regényeit ezentul is „Eszter szerzője” név alatt fogja kiadójának Heckenast Gusztávnak beküldeni. B. Jósika, mint tudva van, Brüsszelben telepedett le.

+ (Széchenyi egy kiadatlan munkája.) Széchenyink egy, 1847 ben irt s eddig még sehol ne közölt érdekes kézirat fog megjelenni Ráth Mórnál. + (Hartleben olcsó-tárából) megjelent a 23. és 24-ik füzet, magában foglalván „I. Napoleon fenykora és hanyatlása” 3-ik részét.]

+ (Szokolay Viktor „Regényes rajzok Petőfi életéből”) című könyvét Rosner L. Bécsben német nyelvre fordítja. Eredetiben nemsokára harmadik kiadást ér.

+ (Lampel Robert kiadó egy „Uj törvénytársarnokot“ indított meg.) Az első füzet az „1859. dec. 30-án kelt iparrendelt tartalmazza magyar és német törvénykönyvvel, felvilágosító jegyzetek-, kérvényminták- és tárgymutatóval. Ára 44 ujkr.

+ (Kövecz Lajos színművei) nyomtatásban is meg fognak jelenni. Szerző evégből megrendelési aláírást nyit 15 színművére, melyek 4 kötetben, legkésőbb f. évi augusztus 20-ig fognak kikerülni a sajtó alól. A négy kötetes színműtár ára 3 ft, mely vagy az aláírás alkalmával, vagy csak a könyvek átvételkor fizetendő le. Ugy a megrendelések, mint az előfizetési összegek Emich Gusztáv könyvkiadó hivatalába küldendők.

+ (Vahot Imre „Huszárcsiny“ és „Bányarém“) című színműveit a bécsi színpadok egyikén is elő fogják adni.

+ (Arany Janos „Zach Klára“) című jeles balladájára Szénfy Gusztáv közelebb zenét szerzett, mely 220 ütemből áll.

+ (Vadnay Károly „A kis tündér“) című két kötetes regényét Heckenast Gusztáv tette sajátjává, s már sajtó alá is került.

+ (Kállay István) alsószuhai ref. tanítótól egy füzet vers jelent meg Sárospatakon. A 94 lapra terjedő könyv ára, csak 20 kr. Tiszta jövedelme a sárospataki ref. főiskolai testgyakorló-intézet javára van felajánlva.

+ (Kép-album.) Libay Lajos festész hazánkia 1855-56-ban beutazván Nubiát, Felső-, Alsó- és Közép-Egyiptomot, az ott készített rajzokból egy nagyszerű albumot fog kiadni „Keleti uti képek“ czim alatt. Ezen albumból évenként két, négy lapból álló, összesen 15 füzet jelenend meg 19" magas s 25" széles színes nyomatu képpekkel. Előfizetési ára egy-egy füzetnek 12 ft., mely Libay neve alatt Bécsbe (Riemerstrasse, 856. sz. belváros) küldendő.

△ (Aláírási felhívás) az 1861-ik évi sárospataki népszerű naptárra. — 1857-iki szeptemberben a tiszáninneri ref. egyházkerületi közgyűlés a sárospataki naptár kiadási jogát és szerkesztését 1859—1860 és 1861 évre Antalffy János tanárra ruhazta, ki is a tiszta jövedelmet mind a három évben a főiskolai testgyakorló-intézet felszerelésére ajánlta fel. A naptár eddigi folyamata eléggé megmutatta, hogy megérdemli a pártolást, melyre e szerint kétszeresen is méltó, t. i. beltartalma és a vele összekötött jótékony czélnál fogva. A naptárra július 20-ig előfizethetni 20 ujkrjával, azontúl ára 25 kr. A gyűjtők 10 példányra 1 ingyenpéldányt kapnak. Az egyházkerület névtárának ára ezutánra is 7 kr. marad. A könyvkiadók és könyvkötők minden kötetlen száz példánytól 25 száztólit nyernek.

+ (Emich Gusztáv „Nagy hépes naptára“) Vahot Imre által szerkesztve a jövő 1861-évre is meg fog jelenni, még pedig előfizetés, vagy csak aláírás mellett utólagos fizetéssel. Ára schematismus nélkül 1 ft, schematismussal 1 ft 50 kr. Az előfizetők közt különös kedvezményül 20 példány a „Hunok harca“ című műlaphól s 100 példány a Bagnár Ignác által hangjegyre tett „50 eredeti magyar népdalból“ ki fog sorsoltatni.

+ (Wodianer F. nyomdatulajdonos) előfizetést hirdet a „Százszentdős naptár“ 1861-ik évfolyamára. Előfizethetni 80 krjával a kiadónál május végeig. Wodianer azt igéri, hogy a tiszta jövedelem fele a horvátországi szűkölködők fölségelésére fog fordíttatni.

+ (Wajdits József könyvkereskedő Kanissán,) mint már régebben említettük, kölcsön-könyvtárt nyitott, mely a hozzánk beküldött könyvtárjegyzék szerint, mintegy 2000 kötet magyar és német, legnagyobb részt szépirodalmi munkákból áll. A méltányos előfizetési feltételek remélni engedik, hogy a kölcsön-könyvtár számosan fogják igénybe venni.

+ („Magyar- és Erdélyország hírneves leányai élet- és jellemrajza.“) Ily című munkára nyitnak előfizetést Kulini Nagy Benő és Sárváry Elek. A mintegy 20 ivnyi gyűjtemény előfizetési ára 2 ft, diszkótésben 3 ft, mely június 1-éig Debreczenbe, Kulini Nagy Benőhöz küldendő. A jövedelem egy része közhasznú célra fog fordíttatni.

⊙ (A bukaresti magyar lap) april 5-ig sem indulhatott még meg, mivel a kiadási költségek fedezése a begyűlt előfizetések által nem volt biztosítva.

+ (A Zágrábban megindítandó „Posor“) című független politikai horvát lap megalapítására Vraniczáni Dobrinovity, köztisztviselőben álló horvát hazafi, 10,000 ftot adott.

+ (Ellingernét), mint a „B. H.“ írja, újra szerződöttni fogják nemzeti színházunkhoz. De valószínű, hogy Bécsben marad, a hol nagyon tetszik.

+ (Az első magyar festészeti akadémia nincs többé.) Az ezt gyámolító társulat, mely 1846-ban keletkezett, april 20-án tartotta utolsó közgyűlését, mely alkalommal Mátray József, mint alelnök az akademiát és az ezt gyámolító társulatot feloszlottak s ennek következtében az eddigi tagoknak az intézet iránti minden további kötelezettségeit megszünteknek nyilvánította, felhíván egyszersmind őket, hogy ha a tervezett sorshuzás sikerülend, mely uton Marastoni akademiájának viszonya véglegesen rendeztetni s egy új „Nemzeti festészeti akadémia“ alapjai megvetettni céloztatnak, a keletkezendő mútanodát is pártolásra érdemesítsék. A társulat irományai lepecsételve a n. Muzeum könyvtárának fognak átadatni; Marastoni számos szobrai, mintái s az akademiának egyéb felszerelése pedig ideiglenesen a Muzeum egyik elzárt folyosóján fognak letéttetni, hogy a fennérintett terv sikerültével, ezek mindjárt az új akadémia tulajdonába átmenvén, ennek egyik alapját képezzék. Az eddigi társulatnak fönmaradt pénzüsszege Marastoni urnak adatott át.

Ipar, gazdaság, kereskedelem.

⊙ (Selyemtermelés.) Az Ő cs. kir. Fensége Albrecht Főherceg Főkoronázó ur által ingyen kiosztás végett a m. gazd. egyesülethez küldött ezer lat selyembogártojás már elfogyott. A „G. L.“ közlik azon termelők névsorát, kik abból részesültek.

— (Kora jégverés, idejéni intés.) Jó lesz, ha a gazdák sietnek a jégkár elleni biztosítással, mert a tavai honszerte oly nagy pusztításokat tett jég ez évben igen korán köszöntött be, ugyan is Békésmegyében f. hó 22-kén este 6 órakor a nagy-allasi s póhalmi pusztákon (Gyoma mellett) az épen virágzó repczében tetemes kárt tett, s Szeged vidéken is hullott már jég. Azt, hogy ki az ég ezen kora intését figyelembe véve, terményeit biztosítja, a hazai társulatnál tegye, említeni is felesleges.

Mi újság?

— A magyar tudományos Akadémia, alkotója s néhai m. elnöke, igazgató és tiszteleti tagja nagyméltóságú sárvári felsővidéki gróf Széchenyi István ur fölött gyász istenitiszteletét a Pest belvárosi nagy templomban, folyó april hó 30-kán délelőtti 10 órakor tartja, melyre ugy az Akadémia minden rendű tagjai, mint általában a nagy elhunynak minden hazafiui tisztelői hivatalosak. Kelt Pesten, april hó 25-én 1860. Az igazgató-tanács rendeletéből.

+ (A Széchenyi-téren tervezett összejűlések) ez idén május elsejétől augusztus végeig fognak tartani, hetenkint kétszer u. m. kedden és pénteken. Résztvevő: családi jegy egy óra 2 ft. az egész idényre 5 ft. A tiszta jövedelem a sétány díszítésére lesz fordítva. Bizonyosan nagy számmal fogják magukat beiratni sétáló tagokul.

+ (Széchenyi életéből.) 1833-ban bizonyos vélemény-különbség miatt heves szóvita folyt gr. Széchenyi és báró Orczy Lajos közt, minek párbajrai kihívás lett a vége. A találkozás helyén — daczára, hogy az élet-halálra vivás köztük el volt határozva — b. Orczy elbeszéli, miként a mult éjjel azt álmodá, hogy pisztoly-lövés fog véget vetni életének; erre gr. Széchenyi szintén elmondja, hogy ő is hasonlót álmodott. A párbaj annyiban szerencsésen ment végbe, hogy csak b. Orczy karja lón keresztüllöve. De a balvégzetes álom mégis teljesült: b. Orczy öt évvel ezelőtt pisztolylyal vetett véget életének; gr. Széchenyinek is ez lett szomorú vége.

+ (Pestvárosi községtanács) april 23-án tartott ülésében elhatározta, gr. Széchenyi István mellszobrát a városi tanácssteremben felállítani. Továbbá ugyanez alkalommal határozatba ment, hogy Pest városa a felállítandó országos emlékszoborhoz maga is jelentékeny öszeggel járulva, e szobor felállítását maga részéről is lehetőleg elő fogja mozdítani.

— Több százan Pestről, Széchenyi bécsi requiemében apr. 26. részt vevendők, gőzhajót fogadtak föl, hogy őket Bécsbe vigye. Az indulásnak 24-én este kellett volna történni, s a „Nádor“ már fűtve, az utasok is már hajón voltak, az utazás azonban el nem harítható akadály miatt elmaradt. A dunagőzhajózási társaság a kialakított utipénzt (4000 ftot, mint halljuk) visszaszolgáltattván, az illetők ezt a Széchenyi-szoborra adták.

— Széchenyi I-tvánnak 1859-ben készült élethű remek mellszobra után Werfernél díszes könyvomat jelent meg és 1 ujfton könyvkereskedési és postai uton azonnal kapható.

— (Kubinyi Ferenc ur) a losonci ágost. hitv. evang. egyháznak egy 8 lábnyi magas és 6 lábnyi széles oltárképet ajándékozni sziveskedett. A kép Kis Bálint hazai művészünk gyönyörű műve s az Olajhegyen imádkozó Krisztust ábrázolja. E képen kivált a remekül festett arc nyugodtsága, a keleti természet pompájában diszló növények s az alkony varázsa általános dicséretet aratnak. Az ajándék gyönyörű, s kik látták, nem tudják eléggé dicsérni a művész ügyességét s az adakozó nagylelkűségét.

+ (Bartakovics egri érsek ő eczja élete) april 15- és 16-ika közti éjjel veszélyben forgott. Mint a „Napkeletnek“ írják, néhány gonosztevő — számuk még nincs tudva — a köztisztviselő és szeretetben álló főpap hálóterme közelében levő étterembe a kályhán keresztül behatolt, s bár ezüst evőeszközök vittek el. A gázságnak csak reggel jöttek nyomára. Sokan azt hiszik, hogy a gonosztevőket nem csupán tolvajlási szándék vezette a palotába, hanem hogy a derék főpásztor életére akartak volna törni. Minden magyar hálat ad az Istennek, hogy nagyobb szerencsétlenség nem történt.

+ (Zágrábba sok magyar divatképet) rendeltek meg Pestről, hogy az ottani nemzeti viseletet, mely a miénkhez egyébkint is nagyon hasonlít, egészen a magyar viselethez idomsítsák.

⊙ (A magyar Akademiára történt adakozásokból) e hó közepéig a „Delejtű“ szerkesztőségénél 11.352 ft., 9 arany, 2 tallér; a „Pesti Napló“ szerkesztőségénél 9738 ft. 78 kr., 40 arany, 7 tallér, 6 ezüst ujftos, 35 huszas; a „V. Ujság“ szerkesztőségénél eddig 5229 ft. 25 kr., 50 arany stb. gyűlt be. Mindezt alig pár hó alatt, a közönség buzgalma kicsinyenkint halmozta öszsze, mely buzgalom, reméljük, nem lankadni, de sőt növekedni fog mindaddig, míg az Akadémia palotája fölépül, melyre büszkeséggel tekinthessen minden magyar.

+ (Hála-bokréta.) A zágrábi honfiak hálás érzelmeik kifejezéséül azon nemes magyar hölgyek iránt, kik a horvátországi szűkölködők érdekében fáradoztak, a segélyösszeg átnyújtói által gyönyörű virágbokrétát, nemzeti szalagból kötött csokorral küldtek Pestre Batthyány Antonia grófnő neve alatt.

+ (A szűkölködő horvátok segélyezésére) Nagy-Mihályon több főrangú műkedvelő színi előadást szándékozik rendezni.

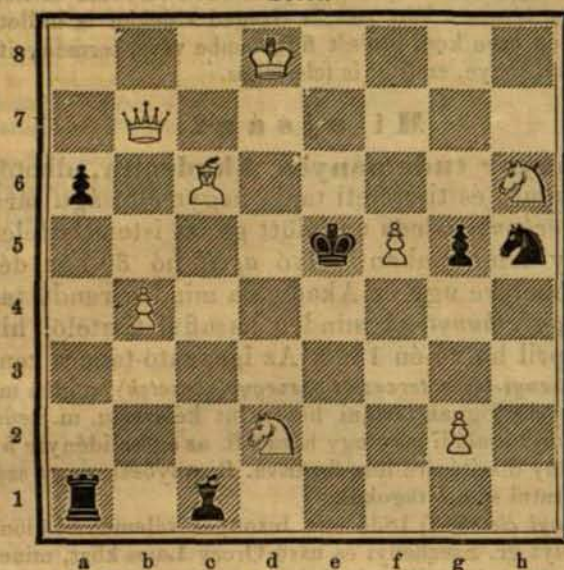
+ (Sorsjáték jótékony célra.) Temesvárott egy bizottmány alakult, mely május 6-ra táncvizalmat rendez s ezzel kapcsolatban értékes tárgyakat fog kisorsolni oly czélból, hogy az így befolyandó haszon a szűkölködő horvátok részére fordíttassék.

+ (Komáromban kaszinó alakult,) melynek ideiglenes elnökeül Beöthy Zsigmondot választották.

SAKKJÁTÉK.

17-ik sz. feladvány. — Weisz A. J. tanártól (Budán).

Sötét.

Világos.

Világos indul s 4-ik lépésre matot mond.

6-dik számú játszma.

(Futár-gambit). LUSTIG Zs. és ERKEL F. közt Pesten 1858 majus 2. és 4-én.

Világos (Lustig)	Sötét (Erkel)	Világos (Lustig)	Sötét (Erkel)
1) e2 - e4	e7 - e5	21) He4 - d6	Bd8 - d6
2) f2 - f4	e5 - f4	22) Bh5 - h8	Fc8 - e6
3) Ff1 - e4	e7 - c6	23) g3 - g4	c6 - c5
4) Hb1 - c3	d7 - d5	24) g4 - g5	a7 - a5
5) e4 - d5	Vd8 - h4	25) Be1 - e4	Bd6 - a6
6) Ke1 - f1	f4 - f3	26) g5 - f6	g7 - f6
7) Hg1 - f3	Vh4 - c4	27) Bh8 - h7	Kf7 - f8
8) d2 - d3	Vc4 - c5	28) Be4 - h4	Hb8 - d7
9) Vd1 - e1	Ff8 - e7	29) Bh4 - f4	Kf8 - e8
10) Fc1 - e3	Vc5 - d6	30) Bf4 - e4	Ke8 - d8
11) Fe3 - d4	f7 - f6	31) Bh7 - h8	Kd8 - e7
12) Ve1 - e4	Hg8 - h6	32) Bh8 - h7	Ke7 - d6
13) Ba1 - e1	Hh6 - f5	33) Bh6 - h6	Ba8 - g8
14) Fd4 - f2	h7 - h5	34) d3 - d4	Bg8 - g4
15) Ff2 - g3	Vd6 - g3	35) d4 - c5	Kd6 - c7
16) Ve4 - e7	Hf5 - e7	36) Be4 - e1	Bg4 - c4
17) h2 - g3	Ke8 - f7	37) b2 - b3	Bc4 - c5
18) d5 - d6	He7 - f5	38) Hf3 - d4	Bc5 - e5
19) He3 - e4	Bh8 - d8	39) Be1 - d1	Ba6 - d6
20) Bh1 - h5	Hf5 - d6	40) a2 - a4	Kc7 - b6

(Földjára.)

1) Világos itt egyik Futárját áldozatul adja, hogy a támadást megtarthassa, mi neki egész a játszma végeig szépen sikerült is. — Azonban d2 - d4 lépés sokkal jobb lett volna. — 2) Meglátszik a mester. Szébb és jobb húzást tenni lehetetlen. — 3) Helyes. E lépés Sötét tisztjeit hosszú időre megköti. — 4) Világos igyekszik a játszmat döntetlenné tenni. — 5) E lépésre Világos minden támadását elveszti, s különben is egy tiszttel gyengébb levén, a játszmat földjára.

A 10-ik számú feladvány megfejtése.

Világos. Sötét.

- 1) Hd5 - f4 . . . . He2 - g3 : (legjobb)
- 2) Vc4 - f1 . . . . Hg3 - f1 :
- 3) Hd2 - f4 :

Helyesen fejtették meg. *Andrásfalván* : Majláth Béla. — *Lessen* : Báró Meszina István. — *Máros-Vásárhelyen* : Dósa Gábor. — *Ó-Kunissan* : Az olvasóegylet. — *Gálán* : Sass Lajos. — *Bécsben* : Szily Kálmán. — *Léván* : Rafael. — *Jánosban* : Keszler István. — *Pesten* : Cselkó György. — *S.-Patakon* : Szivos Mihály. — *K.s-Turón* : Ruttkay Mór. — *Kolozsvárt* : Törpényi Lajos. — *T.-Ujlakon* : Nagy Idai Ferencz. — *Vasvárménben* : Fülöp József. — *Berhidán* : K-y. — *Mooron* : Rádvány V.

Rövid értesítések. *And-a-falu* : M. B. A feladvány egyik közelebbi számunkba volt szánya. — *M.-Vásárhelyen* : D. G. és Nandás : O. M. Később jobbakat remélünk. — *Ó-Kunissai olvasó-egylet*. Önök nehezebb feladványokat kívánnak? Próbálkozzanak bát a mostanival. Egyébiránt nehezét és könnyüt váltva szeretünk adni. — *Moor* : R. W. Ha jók lesznek, örömmel fogadjuk.

Színházi napló.

Péntek, ápril. 20. Másodszor : „Egy tékosló apa.“ Dráma 5 felv. Irta Dumas, fordította Feleky M. Az új darabnak ma már kis közönsége volt, mi szintén oda látszik mutatni, hogy minden szellemessége mellett sem képes magát a magyar közönségnél behízelegni; pedig színészeink igen jelesen játszószák, daczára, hogy némely szerep nem a legtermészetesebb benne. A cím-szerepet Feleky sok eleganciával adta; vele egyenlő dicséret illeti Felekinét és Szerdahelyit; Lendvai és Prielle Kornélia szintén elismerést érdemelnek.

Szombat, ápril 21. Fűredy Mihály javára : „A windsori vig nők.“ Vig opera 4 felv. Zenéjét szerző Nicolai. Fűredy egyike színházunk régibb mór-

nokainak, kit a karzati közönség szintén úgy kedvel népdalaiért, mint a pályók közönsége operai énekeért. Művészi érdemeinek elismerése ezuttal többször megújult zajos tapsokban nyilvánult. Az előadás egyike volt a jobbaknak.

Vasárnap, ápril 22. „A szigetvári vértanúk.“ Eredeti szomorujáték 4 felv. Irta Jókai Mór. Mennyire növekszik ez új dráma népszerűsége, kitészik abból, hogy rövid idő alatt négyszer került színre, mindannyiszor nagy közönség előtt, a midőn a kedveltebb operák is alig bírnak most csak ugynevezett szépszámu közönségre szerttenni. Hogy a vasárnapi közönségnek is be lön mutatva, ez intézkedést csak helyeselnünk lehet. A darab szébb részei ezuttal is megtették hatásukat.

Hétfő, ápril 23. Willmers Rudolf ur zongoraművész első hangversenye. Ezt megelőzte az „Angolosan“ című egy felvonásos vigjáték. A hangversenyző saját szerzeményű északi és szláv dalokon kívül, különös tetzés közt játszta el a Főti dalt is. Bignio és Markovics Ilka énekeltek. A zenekar mindenekelőtt „Zampa“ nyitányát adta elő.

Kedd, ápril 24. „Ilka és a huszár toborzó.“ Eredeti opera 3 felv. Zenéjét írta Doppler Ferencz.

Szerda, ápril 25. Willmers Rudolf ur második és utolsó hangversenye. Ezt megelőzte : „Szerlem és örökség.“ Eredeti vigjáték 2 felv. Szigetitől. Csütörtök, ápril 26. „Don Caesar de Bazan.“ Dráma 5 felv.

Szerkesztői mondanivaló.

5064. Turn-Severin. M. K. A közremunkálási ajánlatot örömmel fogadtuk, s kérjük az ígért teljesítést. A jó kiváratokat hasonlókkal viszonzozuk s üdvözljük a haza határain kívül élő s közügyeinkért fo yvást lelkesülő honfitársainkat.

5065. Selmező. O. E. Válaszunk tárgyhalmaz miatt késett. Az ajánlatot elfogadjuk s a rajzok díja e napokban indul postai uton. Leíró szöveget szívesen vennénk; az ós bányaváros leírására ajánlhatna ön egy vállalkozót.

5066. Rozsály. K. P. Korábbi levelére, mihelyt a teendők engedik, még visszatérünk. M. ur, mint halljuk, most a Száván jár, a levelet kézbesíteni fogjuk, mihelyt lehet.

5067. Pusztá Jakabszállás. A kérdésre válaszunk : Ipolyi Arnold, lakása Zohor (Pozsony), utolsó posta Stomfa.

5068. Ve-zprém. A. L. A kérdezett két orvos Pesten nem lakik. Szíveskedjék ön a tudva levő tárgyban az „Orvosi Hetilap“ szerkesztőjéhez, dr. Markusovszky Lajos urhoz fordulni. A lap czime alatt kézhez jut a levél.

5069. Körös-Ladány. St. M. Tiszteljük a jó indulatot, s azt is elhiszszük, hogy egy lapnak kettős (magyar és német nyelven) kiadása hasznos vállalat volna. De ennek roppant mechanikus nehézségei volnának, melyek fáradságba, időbe, pénzbe kerülnének, s kérdés : eléretnek-e vele a cél, hogy a külföldi sajtó által hazánkról elszórt helytelen nézetek helyreigazittassanak? Más orvossága volna annak, a minthogy mindinkább akad is. Önnek e czélra szánt 25 pftnyi ajánlatát elismeréssel fogadjuk, de a két nyelvű lapra nem vállalkozhatunk. — A küldött megfejtés hibás.

5070. Sz.-Mihály. Sz. S. A könyv árát nem tudhattuk meg. Ugy hiszszük, minden könyvárnál kapható lesz.

5071. Z. I. Ön ama hirhett „Lilionaise“, „bajusz és szakálnövesztő szerekről“ stb., melyekkel a lapok hirdetései tele vannak, azt tartja, hogy azok „híresztelt házaiknak koránsem felelnek meg, sőt még káros következményeket is vonnak maguk után.“ Mások is vannak, a kik szintugy vélekednek, — de hát hogyan segítsünk mi azon, midőn a hirdetések között „szabad a vásár“, s ama szerek feltalálónak mindenféle bizonyítványai s hatósági engedélyek vannak? Nem kell megvenni.

5072. H.-M.-Vásárhely. F. I. A költeményeket vettük. „Thuri György“-re nézve kívánságát mielőbb teljesítjük.

5073. Nyiregyháza. Sz. G. A két levél igen érdekes magánmulatság; köszönjük; de nyilvános uton nem tudunk vele mit csinálni.

5074. Dees P. F. Az ily rajz díja bevett számításunk szerint legfőlebb 1 arany. Megjelenésekor azonnal kifizettetik. A leírást köszönettel vettük.

5075. Szatmar. B. G. Köszönjük. Igen, ha számtalan más közlendők nem volna! Bizunk ön türelmének nagy voltában.

5076. Szaszváros. Z. K. Alkalmasint kénytelenek leszünk tudadni rajta. Micsoda aczélmetzettek azok? Kérjük névszerint megnevezni.

5077. Uj-Arad. Dr. S. Ez is igen érdekes; a korábbit nemsokára.

A Széchenyi-émlékre beküldött adakozásokat csak jövő alkalommal tehetjük közzé.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-orosoz naptár	Nap-kelet nyug.		Izraelit. naptár	Hold-kelet nyug.		
			kelet	nyug.		kelet	nyug.	
Április — Majus					Április (ó)			
29 Vasár.	G2 Sz. Józ.	G3 Ant.	17 B2 Sim.	4 50	7 4	7 Bjt. hus	0 1	1 56
30 Hétfő	Szien. Katal.	Maxim.	18 Jánosrem.	4 48	7 6	8 Bójt	1 22	2 11
1 Kedd	Fül és Jak.	Patient.	19 János	4 45	7 9	9 Noe	2 42	2 31
2 Szerda	Athan. Zsig.	Zsigm.	20 Tódor	4 44	7 10	10	4 4	2 52
3 Csütört	† Feltalálása	Juvenal.	21 János v.	4 42	7 12	11 B. Illés	5 27	3 13
4 Péntek	Flórián vért.	Amália	22 Paraclytus	4 41	7 12	12	6 50	3 26
5 Szomb.	Góthard p.	Angelus	23 György	4 40	7 14	13 S. 3 P.	8 12	4 1

Holdnegyed : ☾ Holdtölte 5-én 8 óra 17 perczkor reggel.

TARTALOM.

Lónyay Menyhért (arckép). — Perényiné. Szász Gerő. — Fehérhegyesi utiképek (folyt., képpel). — Képek Egyiptomból : II. Egy kairói kávéház (képpel). — Selyembogarak tenyésztése (folyt.) — *Tarház* : Zenészeti levelek : Válasz Mosonyi Mihály urnak. Szénfy G. — Széchenyi-gyászünnepek. — A magyar Akademia palotája. — Irodalom és művészet. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Mi újság? — Sakkjáték. — Színházi napló. — Szerkesztői mondanivaló. — Heti naptár.

Felelős szerkesztő : Pálk Albert (lak. uri-utca 12. sz.)